RAAP OPEX
Opsporing Explosieven

RAAP OPEX RAPPORTAGE 82

Onderzoeksgebied De Kemmer te Oirschot, gemeente Oirschot

Vooronderzoek Ontplofbare Oorlogsresten: Conflictperiode

Bodemonderzoek voor een veilige omgeving

Colofon

Projectnaam: Onderzoeksgebied De Kemmer te Oirschot, gemeente Oirschot. Vooronderzoek Ontplofbare Oorlogsresten: Conflictperiode.

Versie: 06-07-2026

Auteur: [redacted]

Projectcode: OIKEM-OP

Bestandsnaam: RAAPOPEX_PVO_82_OIKEM-OP_

Directie RAAP OPEX	Datum	Paraaf
[redacted]	06-07-2026	
Bedrijfsleider RAAP OPEX		

Projectleider RAAP OPEX	Datum	Paraaf
[redacted]	06-07-2026	
Militair historica MA		

Opdrachtgever/Initiatiefnemer

[redacted]

Rho Adviseurs voor Leefruimte B.V.

RAAP OPEX
Pollaan 48 E/F (bezoekadres)
7202 BX Zutphen

Telefoon: 0575-567085
E-mail: opex@raap.nl
Website: raap-opex.nl

RAAP OPEX B.V., 2026
RAAP OPEX B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Om inzicht te verkrijgen in de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare oorlogsresten (OO) in het onderzoeksgebied ‘De Kemmer te Oirschot’ heeft Rho Adviseurs voor Leefruimte B.V. aan RAAP OPEX de opdracht verstrekt om een Vooronderzoek Conflictperiode uit te voeren.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat in het onderzoeksgebied sprake kan zijn van een verhoogde kans op het aantreffen van verschoten geschutmunitie. Dit is vastgesteld op basis van informatie uit de gevechtsverslagen van de Geallieerden, waarin is beschreven dat er artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden in de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944. Verder zijn er munitieruimingen naar voren gekomen uit het bronnenmateriaal dat de betrokkenheid van het onderzoeksgebied bij gevechtshandelingen bevestigen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat er een mijnenveld aanwezig is geweest binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Er zijn feitelijke en positioneerbare gegevens achterhaald die erop wijzen dat het onderzoeksgebied ‘verdacht’ is. Deze verdachte gebieden staan weergegeven op de Bodembelastingkaart OO in bijlage 1. De mogelijk te verwachten hoeveelheid van OO kan niet feitelijk worden vastgesteld.

Indien in het als ‘verdacht’ aangemerkte gebied werkzaamheden zijn gepland, adviseert RAAP OPEX u om het opsporingsproces voort te zetten. Gezien het gebruik van het gebied als veelal agrarisch

Inhoud

Samenvatting 3
Inhoud 4
1 Inleiding 5
1.1 Kader 5
1.2 Administratieve gegevens 6
1.3 Juridisch kader 7
1.4 Doel- en vraagstelling 8
1.5 Beoordeling en aanvaardbaarheid van risico's OO 9
2 Onderzoeksmethode 11
2.1 Onderzoek Conflictperiode 11
2.2 Afbakening verdacht gebied 12
2.3 Geraadpleegde bronnen 12
2.4 Wijze van raadplegen archiefinstellingen 13
2.5 Geografische herleidbaarheid van gegevens uit internationale archieven 14
2.6 Luchtfoto-interpretatie 15
2.7 Nauwkeurigheid en herleidbaarheid 16
3 Resultaten 18
3.1 Inventarisatie reeds uitgevoerde rapportages 18
3.2 Locatie specifieke kenmerken 18
3.3 Overzichtstabel conflictperiode 21
3.4 Mijnenveldregister 41
3.5 Naoorlogse ruimingen van ontplofbare oorlogsresten 43
3.6 Onderzoeksrapport Vertragingsmechanismen TNO 51
4 Afbakening verdacht gebied 52
4.1 Beoordeling bronnenmateriaal indicaties 52
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen 52
4.3 Horizontale afbakening verdacht gebied 54
4.4 Mogelijk aan te treffen ontplofbare oorlogsresten 55
4.5 Verticale afbakening 57
4.6 Resultaten ten opzichte van eerdere onderzoeken 59
4.7 Leemten in kennis 60
5 Conclusie en advies 61
Literatuur 62
Overige geraadpleegde bronnen 63
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen 78

1 Inleiding

1.1 Kader

1.1.1 Aanleiding

Het onderzoeksgebied De Kemmer is ca. 53 ha groot en op dit moment een gevarieerd landelijk gebied waar groot- en kleinschalige landbouw, kleinschalig wonen, bospercelen en recreatieve functies elkaar afwisselen (figuur 1). Het valt binnen de Noord-Brabantse gelijknamige gemeente Oirschot. Het gebied wordt aan de noordkant begrensd door het Wilhelminakanaal en aan de zuidkant door de Eindhovensedijk. Aan de westkant is de Kempenweg de grens van het plangebied.

Het gebied is in het actieplan Woningbouw 2.0 aangewezen als een potentiële locatie voor woningbouw. Men is voornemens om binnen het plangebied een uniek woonlandschap te realiseren, waarbij het karakteristieke kamerlandschap de basis is voor gevarieerde en kleinschalige woonmilieus.[1] Voor de geplande herinrichting zullen grondroerende werkzaamheden plaatsvinden. De maximale verstoringsdiepte zal circa Vul in: X.X m – mv bedragen. Op een onbekend aantal plaatsen in Nederland liggen nog bommen, granaten en andere munitieartikelen uit de Tweede Wereldoorlog. Van al het explosieve materiaal dat gedurende de Tweede Wereldoorlog (1939-1945) is ingezet, verschoten of afgeworpen, is een gedeelte om verschillende redenen niet tot uitwerking gekomen of gebracht.[2]

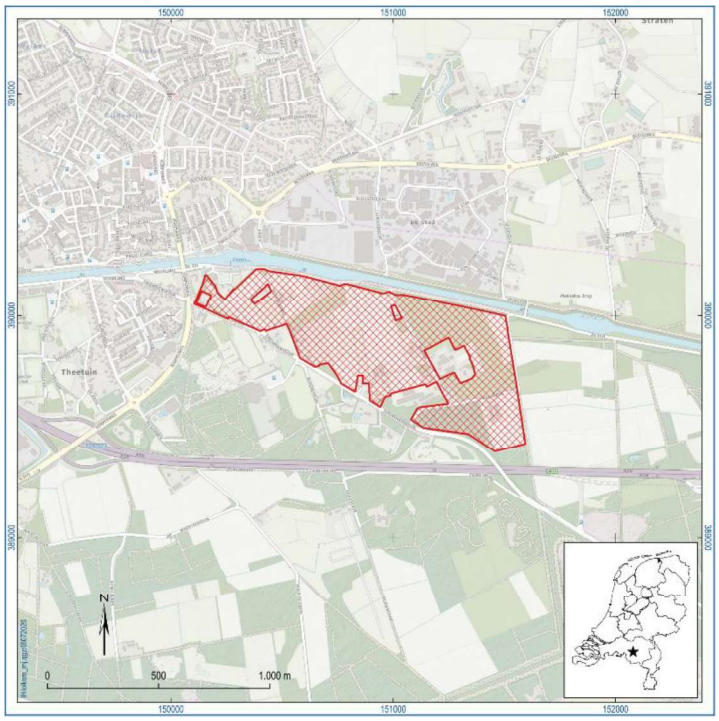
Het is momenteel niet (voldoende) bekend of er binnen het plangebied eveneens rekening dient te worden gehouden met het aantreffen van Ontplofbare oorlogsresten (OO).[3] Op basis van de Arbowetgeving en de Openbare Orde en Veiligheid dienen alle risico's voorafgaand aan de voorgenomen graafwerkzaamheden in kaart te worden gebracht, waarbij de risico's zoveel mogelijk dienen te worden ingeperkt. Om inzicht te verkrijgen in de mogelijke aanwezigheid van OO in het onderzoeksgebied 'De Kemmer te Oirschot' is door Rho Adviseurs voor Leefruimte B.V. aan RAAP OPEX gevraagd om een historisch vooronderzoek uit te voeren. In een historisch vooronderzoek wordt vastgesteld of er in (delen van) het onderzoeksgebied sprake is van een aantoonbaar verhoogde kans op het aantreffen van OO. Met deze kennis kan worden bepaald of nader (opsporings)onderzoek raadzaam is opdat bodemroerende werkzaamheden veilig kunnen worden uitgevoerd. In deze rapportage is een Onderzoek Conflictperiode (indicaties: oorlogshandelingen WOII) opgenomen.[4]

[1] De Urbanisten (in opdracht van Gemeente Oirschot), Gebiedsvisie De Kemmer, 16-10-2023.
[2] Uit Amerikaans onderzoek in Europa na de Tweede Wereldoorlog (1947) waarbij de uitwerking van 26.444 ingezette bommen (verspreid over 38 doelen) is bestudeerd, is gebleken dat hiervan 13% procent om verschillende redenen niet tot ontploffing zijn gekomen (blindgangers).
[3] De term Ontplofbare Oorlogsresten (OO) vervangt de term Conventionele Explosieven (CE). Zie: Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden Jaargang 2019, nr. 471, Besluit 28 november 2019.
[4] RAAP OPEX raadt de opdrachtgever aan om de bevindingen van deze bureaustudie te delen met de betreffende gemeente waarin het onderzoeksgebied zich bevindt.

1.2 Administratieve gegevens

Projectnaam	Onderzoeksgebied De Kemmer te Oirschot, gemeente Oirschot
Type onderzoek	Vooronderzoek Ontplofbare Oorlogsresten: Conflictperiode
Opdrachtgever	Rho Adviseurs voor Leefruimte B.V.
Toponiem	De Kemmer
Plaats	Oirschot
Gemeente	Oirschot
Provincie	Noord-Brabant
Centrumcoördinaten (X/Y)	150.995/389.894
Oppervlakte plangebied	53 hectare
Afbakening onderzoeksgebied	53 hectare
Huidig grondgebruik	Agrarisch gebied en woonerven
Onderzoeksperiode	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 100 m rondom het plangebied onderzocht.
Uitvoerder	RAAP OPEX
Projectleider	[redacted]
RAAP-OPEX-projectcode	OIKEM-OP
Beheer en plaats documentatie	RAAP OPEX te Zutphen

Tabel 1. Administratieve gegevens.

Figuur 1. Aanduiding plangebied (rood gearceerd). Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.3 Juridisch kader

Om het onverwachts aantreffen van OO te voorkomen, rust op de opdrachtgever – de initiatiefnemer van de werkzaamheden en degene voor wiens rekening een bouwwerk of civieltechnisch werk wordt gerealiseerd – de verplichting zich ervan te vergewissen dat de betrokken werkgevers en zelfstandigen in staat zijn de arbeidsomstandighedenverplichtingen die gelden tijdens de uitvoeringsfase na te leven. Deze verplichting betreft een inspanningsverplichting die voortvloeit uit het beginsel van verantwoord opdrachtgeverschap. Dit houdt in dat de opdrachtgever zich ervan moet verzekeren dat de uitvoerende aannemer de werkzaamheden op een veilige en gezonde wijze kan uitvoeren, met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving en door toepassing van de maatregelen die zijn vastgelegd in de voor het werk relevante arbocatalogus, brancherichtlijnen en de actuele stand van de techniek en wetenschap. Dit impliceert dat reeds in de ontwerpfase rekening moet worden gehouden met de uitvoerbaarheid van het werk, zodat zoveel mogelijk zekerheid bestaat dat de werkzaamheden onder veilige en gezonde omstandigheden kunnen worden uitgevoerd.

Verantwoord opdrachtgeverschap houdt in dat de gezondheid en de veiligheid van degenen die het werk uitvoeren in alle fases van een project (van ontwerp tot oplevering) structureel wordt geborgd. Dit veronderstelt dat de opdrachtgever zich gedurende het gehele project bewust is van zijn verantwoordelijkheid voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden en hiernaar handelt. Door reeds in de voorbereidings- en ontwerpfase de gevolgen voor gezond en veilig werken te beoordelen en waar nodig passende beheersmaatregelen te treffen, kunnen risico's in de uitvoeringsfase worden voorkomen of beperkt. Een zorgvuldige afweging van veiligheidsaspecten en een realistische uitvoeringsplanning dragen daarmee bij aan het verminderen van arbeidsrisico's tijdens de realisatie van werkzaamheden.

In het verlengde hiervan dient de opdrachtgever ervoor zorg te dragen dat voorafgaand bij grond- en/of (water)bodemroerende werkzaamheden voldoende informatie beschikbaar is over de samenstelling van de (water)bodem. Indien noodzakelijk laat de opdrachtgever hiervoor de vereiste onderzoeken uitvoeren. Op basis van deze onderzoeken kan de opdrachtnemer/uitvoerder beoordelen welke arbeidsrisico's zich tijdens de uitvoering kunnen voordoen en welke maatregelen moeten worden opgenomen in de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) en, indien van toepassing, het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan).

Een van de aspecten die daarbij moeten worden beoordeeld, betreft de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Het vaststellen of er sprake is van specifieke gevaren in verband met de potentiële aanwezigheid van OO kan plaatsvinden middels een vooronderzoek[5] waarin beoordeeld wordt of een onderzoekgebied (deels) verdacht of onverdacht is op de mogelijke aanwezigheid van OO.[6] Een dergelijke vooronderzoek geeft invulling aan de onderzoekverplichting uit artikel 4.10 van het Arbobesluit, waarin is bepaald dat de risico's die voortvloeien uit de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten voorafgaand aan werkzaamheden moeten worden geïnventariseerd, geanalyseerd en geëvalueerd.

[5] Richtlijnen voor een vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten zijn in tegenstelling tot het voormalige Werkveldspecifieke Certificatieschema Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) niet in het Certificatieschema Opsporen Ontplofbare Oorlogsresten (CS-OOO) opgenomen omdat het ministerie van SZW besloten heeft deze uit de wettelijke certificatie rondom het opsporen van Ontplofbare Oorlogsresten te halen. Reden hiervoor is dat deze werkzaamheden strikt genomen geen veiligheidsrisico dragen zoals bedoeld in arbo-technische zin. Om een handvat voor de kwaliteitsborging van een Vooronderzoek en Risicoanalyse te bieden is op 8 februari 2021 het vrijwillig Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare Oorlogsresten (CS-VROO-01) voor vrijwillige certificatie vrijgegeven. Zie www.vomes.nl. In het CS-VROO-01 zijn eisen opgenomen waaraan een Vooronderzoek of een Risicoanalyse onafhankelijk kunnen worden beoordeeld/getoetst.

[6] Verdacht of onverdacht houdt niet in dat feitelijk vaststaat dat er wel of geen Ontplofbare Oorlogsresten liggen, maar geeft antwoord op de vraag of het (op basis van primair bronnenmateriaal) aannemelijk (theoretische indicatie) is dat in een bepaald gebied nog OO zouden kunnen worden aangetroffen. Door middel van opsporingswerkzaamheden kan de feitelijke aanwezigheid en exacte ligplaats van OO worden vastgesteld.

1.4 Doel- en vraagstelling

Onderzoek naar en opsporen van ontplofbare oorlogsresten is gericht op het verkleinen van de kans dat OO onverwachts worden aangetroffen bij het uitvoeren van werkzaamheden in de (water)bodem. Daarnaast heeft het tot doel om te voorkomen dat er bij het aantreffen van OO ondeskundig en onzorgvuldig wordt gehandeld. De belangrijkste gevolgen van het ongewenst tot uitwerking komen van OO zijn luchtdruk, schokgolf en scherfwerking, welke een gevaar vormen voor de veiligheid en gezondheid van (bij het opsporen van OO betrokken)[7] werknemers, omstanders en andere personen. Deze gevaren ontstaan indien voorafgaand aan (bouw)projecten geen of onvoldoende onderzoek wordt gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van OO, of wanneer het opsporen van OO op een onzorgvuldige en/of ondeskundige wijze plaatsvindt. In het laatstgenoemde geval doet het risico van het onverhoeds aantreffen van OO zich ook voor zodra na een opsporingsproject met de reguliere (bouw)werkzaamheden wordt gestart.[8]

In het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare oorlogsresten (CS-VROO-01) is omschreven dat een vooronderzoek tot doel heeft om te beoordelen of er in het onderzoeksgebied sprake is van aanwijzingen voor de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Indien deze aanwijzingen er zijn dient het verdachte gebied afgebakend te worden. Het vooronderzoek Conflictperiode richt zich enkel op de gebeurtenissen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, de periode van 1939-1945. De resultaten van het vooronderzoek dienen in een rapportage opgeleverd te worden, ondersteund door een zogenaamde Bodembelastingkaart OO.[9]

Het uitgangspunt van deze bureaustudie is, om door middel van het verzamelen en verwerken van relevant historisch feitenmateriaal, een onderbouwd antwoord te verkrijgen op de volgende twee kernvragen:

1. Is het onderzoeksgebied of een deel hiervan betrokken geweest bij oorlogshandelingen en potentieel verdacht (aanwijzingen/indicaties voor de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten)?
2. Indien er sprake is van verdacht gebied wat is dan de hoofdsoort, subsoort, kaliber/gewichtsklasse, nationaliteit, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede ontplofbare oorlogsresten (en voor de hoofdsoort afwerpmunitie tevens het type ontstekingsinrichting en het verwachte aantal) en is er sprake van trillingsgevoelige ontstekingsmechanismen m.b.t. afwerpmunitie?

Met behulp van historisch feitenmateriaal zoals literatuur, archief- en luchtfotomateriaal wordt getracht te achterhalen of en zo ja, door welke oorlogshandelingen er al dan niet een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van achtergebleven ontplofbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied. Hierbij wordt specifiek en voor zover mogelijk op basis van feiten bepaald of (en zo ja: waar) in het onderzoeksgebied ontplofbare oorlogsresten verwacht kunnen worden.

In het onderstaande schema (figuur 2) is een overzicht weergegeven van gebeurtenissen/oorzaken die mogelijk hebben kunnen leiden tot het achterblijven van OO.

[7] Het opsporen van Ontplofbare Oorlogsresten mag op Arbo-grondlagen alleen plaatsvinden door bedrijven die hiervoor gecertificeerd zijn. Per 1 januari 2021 is het Werkveld Specifieke Certificatieschema Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) vervangen door het Certificatieschema voor het Opsporen van Ontplofbare Oorlogsresten (CS-OOO). Het vooronderzoek valt buiten het bereik van het CS-OOO.
[8] Voor nadere info betreffende regelgeving etc. zie: www.explosievenopsporing.nl.
[9] Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES), 'Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare Oorlogsresten', kenmerk CS VROO-01, versie 24-01, status definitief, goedkeuringsdatum 01 maart 2024, 5.

Figuur 2. Overzicht van mogelijke oorzaken/scenario's voor de aanwezigheid van OO in de bodem.

1.5 Beoordeling en aanvaardbaarheid van risico's OO

Het beoordelen van risico's die samenhangen met de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten (OO) is een specialistisch vakgebied dat zich de afgelopen decennia sterk heeft ontwikkeld. Hoewel in Nederland nog beperkt kwantitatief wetenschappelijk onderzoek beschikbaar is naar de kans op het aantreffen en het ongecontroleerd in werking treden van OO, wordt in de praktijk gebruikgemaakt van een gestructureerde en risicogerichte beoordelingsmethodiek. Hierdoor kunnen potentiële risico's voorafgaand aan werkzaamheden systematisch worden geïnventariseerd en beheerst.

Een betrouwbare risicobeoordeling is afhankelijk van meerdere factoren. De kans om tijdens opsporingswerkzaamheden in het veld OO aan te treffen, wordt in belangrijke mate bepaald door de kwaliteit en diepgang van het vooronderzoek, waarin historische informatie, gevechtshandelingen en eerdere onderzoeksgegevens worden geanalyseerd. De mogelijke gevolgen van het ongecontroleerd in werking treden van OO hangen vervolgens onder meer samen met de hoofdsoort en subsoort van de OO, de toegepaste ontstekingsinrichting, de aard van de voorgenomen werkzaamheden en de omgevingskenmerken. Door deze factoren in onderlinge samenhang te beoordelen, ontstaat een zorgvuldig onderbouwd beeld van de aanwezige risico's.

Hoewel momenteel geen integraal en formeel vastgelegd landelijk normenkader bestaat voor de beoordeling van de aanvaardbaarheid van publieke risico's van ontplofbare oorlogsresten,[10] beschikt het werkveld over breed gedragen richtlijnen, onderzoeksmethoden en specialistische expertise die een consistente en

[10] Raad voor de financiële verhoudingen, Herziening bommenregeling gemeentefonds Kenmerk 2015-0000363666 (26 juni 2015) 9: 'Om een doelmatige afweging te kunnen maken tussen veiligheid en kosten is een beoordelingskader nodig waarmee gemeentebesturen de risico's van explosieven in bodem en water in kunnen schatten.'

transparante risicobeoordeling mogelijk maken. Voor arbeidsomstandigheden zijn de verplichtingen bovendien verankerd in de relevante wet- en regelgeving (§0). Voor de beoordeling van publieke veiligheidsrisico's ligt de verantwoordelijkheid bij het lokaal bevoegd gezag, dat op basis van de beschikbare onderzoeksresultaten en de specifieke gebiedskenmerken een afgewogen besluit kan nemen over de noodzaak van eventuele maatregelen.[11]

De ontwikkeling van het vakgebied laat bovendien zien dat de nadruk steeds meer verschuift van het signaleren van de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten naar een genuanceerde beoordeling van het daadwerkelijke risico. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de kans op het aantreffen van OO en de kans dat deze onder de gegeven omstandigheden daadwerkelijk ongecontroleerd in werking kunnen treden. Deze risicogerichte benadering draagt eraan bij dat maatregelen proportioneel kunnen worden afgestemd op de feitelijke risico's en dat de beschikbare kennis en expertise doelgericht worden ingezet.

11 [redacted] Afbakening van verdacht gebied in Amsterdam. Onderzoek naar nieuwe, onderbouwde methodes voor de afbakening van CE-verdachte gebieden (Nijmegen juni 2017) 40.
[redacted] Een op risico gebaseerde methode om de efficiëntie en effectiviteit van Conventionele Explosieven onderzoeken van RWS projecten te verbeteren (Delft 2013) 97.

2 Onderzoeksmethode

Het vooronderzoek Conflictperiode is gericht op gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op basis van (historische) bronnen wordt vastgesteld of er aanwijzingen zijn dat het onderzoeksgebied mogelijk betrokken is geweest bij oorlogshandelingen. Aan de hand van de onderzoeksresultaten wordt beoordeeld of een gebied kan worden aangemerkt als 'verdacht' op mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten.

2.1 Onderzoek Conflictperiode

Het merendeel van de uit de literatuur, archieven en luchtfoto's achterhaalde aanwijzingen voor oorlogshandelingen wordt in een chronologische gebeurtenissenlijst in hoofdstuk 3 weergegeven. Een indicatie wordt bij voorkeur vanuit het perspectief van meerdere primaire bronnen parallel geanalyseerd en geverifieerd op de omschrijving van:

- de aard van de oorlogshandeling;
- het aantal en de soort ontplofbare oorlogsresten dat tijdens de oorlogshandeling is ingezet;
- de (inslag)locatie van de ontplofbare oorlogsresten;
- eventuele verificatie en lokalisering van de indicatie op luchtfotomateriaal;
- relevantie;
- herleidbaarheid tot (de directe omgeving van) het onderzoeksgebied.

Om dit te bewerkstelligen is de chronologische gebeurtenissenlijst in hoofdstuk 3 derhalve op de volgende wijze ingedeeld:

- De **datum** waarop de indicatie/aanwijzing en/of oorlogshandeling heeft plaatsgevonden;
- Informatie/beschrijving indicatie uit een **secundaire bron**, bijvoorbeeld literatuur;
- Informatie/beschrijving indicatie uit een **primaire schriftelijke bron uit een archief in Nederland** (in de meeste gevallen het perspectief van de "passieve zijde", bijvoorbeeld verslag luchtbeschermingsdienst, schademelding of politierapport);
- Informatie/beschrijving indicatie uit een **primaire schriftelijke bron uit een buitenlands archief** (in de meeste gevallen het perspectief van de "actieve zijde" - inclusief de eventuele achterhaalde betrokken eenheid);
- Informatie/waarneming indicatie beeld- en luchtfotomateriaal uit zowel nationale als internationale archieven. Deze worden weergegeven in een lichtgrijs vak om de beelddata te benadrukken;
- Informatie/waarneming indicatiekaart uit zowel nationale en internationale archieven. Deze worden weergegeven in een lichtrood vak om het kaartmateriaal te benadrukken;
- Ingezette OO met **verschijningsvorm, hoofdsoort, kaliber/gewichtsklasse, nationaliteit, ontstekingsinrichting, aantal** en eventuele nadere informatie (RAAP-OPEX neemt in een aantal gevallen de meest voor de hand liggende informatie op – dat wil zeggen dat de OO zijn weergegeven welke het meest waarschijnlijk tijdens de aanval zijn gebruikt);

- **Verificatie en herleidbaarheid van de indicatie/oorlogshandeling**. De indicatie wordt vanuit het perspectief van meerdere secundaire en bij voorkeur primaire bronnen beoordeeld op de aanwezigheid van voldoende betrouwbare concrete informatie en geografische herleidbaarheid (bijv. middels luchtfoto's).

Waar mogelijk worden indicaties geverifieerd met behulp van luchtfoto's en kaartmateriaal. Vervolgens worden de ingezette OO waar mogelijk gespecificeerd naar hoofdsoort, subsoort, kaliber en ontsteker. Tot slot wordt bepaald of de indicatie relevant is voor het onderzoek. Relevante indicaties zijn geografisch herleidbaar en kunnen bij voorkeur worden geverifieerd met een tweede bron.

Iedere relevante waarneming is verwerkt in het GIS-systeem. In de chronologische gebeurtenissenlijst worden voor de bronverwijzingen (uitgezonderd luchtfoto's) voetnoten gehanteerd.

Bij het beoordelen of de bij het onderzoek achterhaalde informatie/aanwijzingen/indicaties relevant zijn, worden selectiecriteria uit het CS-VROO-01 toegepast:

'*Indicaties/contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten in het onderzoeksgebied.*'[12]

Indien de locatieverwijzing niet verwijst naar de omgeving van het onderzoeksgebied, dan wordt de desbetreffende informatie niet in de rapportage opgenomen of als niet relevant of onbetrouwbaar beoordeeld en wordt deze verder buiten beschouwing gelaten. Locatieverwijzingen dienen verder ongewijzigd uit het bronbestand te worden overgenomen.

2.2 Afbakening verdacht gebied

Op basis van de informatie uit het vooronderzoek Conflictperiode wordt eventueel het verdachte gebied afgebakend. Als er aanwijzingen worden achterhaald dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij oorlogshandelingen, dan zal de uiteindelijke afbakening van het 'verdachte' gebied in zowel horizontale als verticale zin plaatsvinden (indien de noodzakelijke parameters aanwezig zijn).

Per indicatie zijn in de 'Nadere bepalingen voor het uitvoeren van vooronderzoek en Risicoanalyse behorende bij het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten' (CS-VROO-02) uitgangspunten opgenomen voor de afbakening van verdacht gebied. Het CS-VROO-02 is een informatief document, niet normatief. Dit betekent dat het niet verplicht is voor de certificaathouder om de onderdelen uit deze CS-VROO-02 toe te passen in het werkproces. Bij de uitvoering van het vooronderzoek wordt het CS-VROO-02 als richtlijn toegepast, waarvan alleen gemotiveerd mag worden afgeweken.[13]

In het onderzoeksgebied kunnen naoorlogse activiteiten hebben plaatsgevonden waarbij grond is aangevoerd en/of toegepast welke mogelijk OO bevatten. Dit fenomeen wordt conform de regelgeving buiten beschouwing gelaten.[14]

2.3 Geraadpleegde bronnen

Voor het vooronderzoek Conflictperiode dienen de relevante bronnen te worden geïdentificeerd en geraadpleegd. In de onderstaande tabel is aangegeven om welke bronnen het gaat. De als "situationeel" aangeduide bronnen dienen in ieder geval te worden geraadpleegd indien blijkt dat bepaalde legeronderdelen

12 VOMES, CS-VROO-01, 17.
13 VOMES, CS-VROO-01, 17. De nadere bepalingen in het CS-VROO-02 stellen zodoende geen eisen aan de certificaathouder, maar bevatten informatie over de inhoudelijke uitvoering van het onderzoek door de certificaathouder.
14 VOMES, CS-VROO-01, 12.

zijn ingezet voor mogelijk relevante oorlogshandelingen. In de rapportage wordt gemotiveerd waarom een aanvullende bron wel of niet geraadpleegd is. Eventuele leemten in kennis worden gespecificeerd, inclusief de gevolgen voor de conclusie van het onderzoek.

Bron	Raadplegen		Geraadpleegd
	Verplicht	*Situationeel*	
Literatuur	✓		Ja
Gemeentelijk archief en Provinciaal archief	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collecties 492 en 575	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409		✓	Ja
NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, collecties 077 en 216k	✓		Ja
Nationaal Archief, collecties 2.04.53.15 en 2.13.167	✓		Ja
Semi-Statisch Informatiebeheer, collecties Archief Mijn- en Munitieopruimingsdienst (M.M.O.D.), Mijnenvelddocumentatie en Ruimregister 1971-heden	✓		Ja
Kadaster, collecties Historisch topografische kaarten en Defence Overprints	✓		Ja
Luchtfotocollecties The National Collection of Aerial Photography, Wageningen UR en Kadaster	✓		Ja
Luchtfotocollecties Laurier Military History Archive en National Archives and Records Administration		✓	Ja
The National Archives, collecties AIR 14, AIR 15, AIR 24, AIR 27, AIR 37 en War diaries		✓	Ja
Bundesarchiv-Militärarchiv, collectie RL 2-II	✓		Ja
National Archives and Records Administration, collecties RG 18 en War diaries		✓	Ja
Library and Archives Canada, collectie Defence Overprints	✓		Ja
Library and Archives Canada, collectie War Diaries		✓	Ja
Online databases SGLO Crash Database, Vergeltungswaffen.nl en Delpher	✓		Ja

Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde bronnen Onderzoek Conflictperiode.

2.4 Wijze van raadplegen archiefinstellingen

Voor het onderhavige voornderzoek zijn diverse archiefinstellingen geraadpleegd. De wijze van raadplegen van de archiefbewaarplaatsen is in de onderstaande tabel (tabel 3) gespecificeerd conform de eisen in het CS-VROO-01.

Archief	Wijze van raadplegen			Toelichting
	Fysiek bezocht	Database (eerder bezocht)	Anders	
Gemeentelijk archief				Regionaal Historisch Centrum Eindhoven te Eindhoven
Provinciaal archief				Brabants Historisch Informatie Centrum te Den Bosch
Nederlands Instituut voor Militaire Historie				Online
NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies				-
Nationaal Archief				Deels online
Semi-Statisch Informatiebeheer				Deel aanvraag per mail. Database ruimregister.
Kadaster				Online
The National Collection of Aerial Photography				Online
Wageningen UR				Online
Laurier Military History Archive				Online
National Archives and Records Administration				-
The National Archives				-
Bundesarchiv-Militärarchiv				-
Library and Archives Canada				-
Online databases				Online

Tabel 3. Wijze van het raadplegen van de diverse archiefbewaarplaatsen.

Bij het inventariseren van relevante archiefstukken zijn de toponiemen uit *§3.2* en op zijn minst de volgende zoektermen gehanteerd: luchtbescherming*, munitie*, ruiming*, oorlogsschade*, schaderapport*, verdedigingswerk*, omnummering*.

2.5 Geografische herleidbaarheid van gegevens uit internationale archieven

Archiefdocumenten van de Geallieerde strijdmachten kunnen passages van oorlogshandelingen bevatten waarin locaties met Nord de Guerre-coördinaten zijn aangeduid. Het Nord de Guerre-coördinatenstelsel is buiten gebruik geraakt, maar de locaties waar de coördinaten naar verwijzen kunnen alsnog worden achterhaald.

De eenvoudigste methode omvat het gebruik van stafkaarten uit de oorlogsperiode waarop het Nord de Guerre-stelsel werd geprint door de Geallieerden. Door de kaart te georefereren (op de huidige locatie plaatsen in een Geografisch Informatie Systeem (GIS)), kunnen de coördinaten op het oog worden afgelezen. De tweede methode is het omrekenen van Nord de Guerre-coördinaten naar moderne coördinatenstelsels met behulp van de 'Echodelta coordinate translator'.[15] Deze tool is op het internet beschikbaar voor openbaar gebruik.

15 Thierry Arsicaud, 'The "Coordinates Translator"' <https://www.echodelta.net/mbs/eng-translator.php>.

Het coördinaten-grid besloeg een groot gebied in Noordwest-Europa en was onderverdeeld in vakken van 500x500km, welke op hun beurt onderverdeeld waren in vakken van 100x100 km. Nord de Guerre-coördinaten werden genoteerd met de unieke letter van de betreffende 500x500 km zone, de unieke letter van de 100x100km zone en een X- en Y-coördinaat. Een locatie kan bijvoorbeeld liggen in 500x500km zone Q, 100x100km zone D, op X-coördinaat 23 en Y-coördinaat 45. De juiste notatie is dan: QD2345. Een met vier cijfers aangeduid coördinaat zoals QD2345 beslaat een kaartvierkant van 1000 bij 1000 meter. Indien een locatie met zes of acht cijfers is genoteerd, dan wordt respectievelijk verwezen naar een locatie van 100 bij 100 meter en 10 bij 10 meter.

2.6 Luchtfoto-interpretatie

Luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog kunnen een bruikbare bron vormen bij het vergaren van informatie betreffende de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Het primaire doel van de luchtfoto-interpretatie is het vaststellen of een gebied zichtbaar betrokken is geweest bij oorlogshandelingen. Met andere woorden: zijn er sporen waarneembaar van kraters, stellingen (militaire werken), vernielde of beschadigde bebouwing of andere oorlog gerelateerde handelingen. Op basis van deze gegevens kan een inschatting worden gemaakt of er een verhoogde kans bestaat op het aantreffen van achtergebleven ontplofbare oorlogsresten.

2.6.1 Classificatie, doel en methode

Er zijn meerdere typen luchtfoto's, dit heeft onder andere te maken met de opnamehoek. De meest bruikbare voor interpretatie zijn de zogenaamde *verticals*. Het interpreteren van deze luchtfoto's gebeurt op diverse manieren. Eenvoudig gesteld: de foto's worden zo nauwkeurig mogelijk geanalyseerd op zichtbare verstoringen die mogelijk in verband staan met oorlogshandelingen. Een aantal van de geselecteerde foto's heeft de overlapping en kwaliteit om het stereoscopisch interpreteren (creëren van diepte voor dimensionaal inzicht door middel van het gebruik beeldparen) mogelijk te maken. Vervolgens worden de luchtfoto's middels georeferentie en georectificatie in een GIS zo exact mogelijk middels 10 tot 15 controlepunten gepositioneerd op een recente ondergrond om de waarnemingen op de luchtfoto's zo nauwkeurig mogelijk te herleiden naar de hedendaagse locaties. De luchtfoto's worden geïnterpreteerd op indicaties van oorlogshandelingen door twee deskundigen met ervaring in de interpretatie van luchtfoto's uit het tijdvak 1940-1945.

Luchtfoto's kunnen in de meeste gevallen als een betrouwbare bron worden gezien, waarmee tevens indicaties uit literatuur en archiefbronnen geografisch herleid en geverifieerd kunnen worden. Er worden voor de waargenomen indicaties op een luchtfoto drie niveaus van betrouwbaarheid onderscheiden:

- **Classificatie A:** Bevestigd: betrouwbaarheid grenst aan zekerheid. De waarneming kan worden bevestigd met een tweede bron (betrouwbaarheid 99%);
- **Classificatie B:** Waarschijnlijk: de organisatie is overwegend zeker van de validiteit van de classificatie van het object op de luchtfoto (betrouwbaarheid 50% of hoger);
- **Classificatie C:** Mogelijk: de organisatie is overwegend onzeker van de validiteit van de classificatie van het object op de luchtfoto (betrouwbaarheid lager dan 50%).

De betrouwbaarheid van de classificatie wordt per object vastgelegd. Indien een object met de betrouwbaarheid “mogelijk” invloed uitoefent op de afbakening van het verdachte gebied, wordt dit duidelijk in de rapportage beschreven.’[16]

2.6.2 Grenzen en mogelijkheden

Hoewel luchtfoto’s een belangrijke bron van informatie vormen voor het explosievenonderzoek, dient rekening te worden gehouden met een aantal kwaliteits- en randvoorwaarden:

- Beschikbaarheid van luchtfoto’s van het gebied (inclusief gebiedsafdekking);
- Opnamedata;
- Hanteren van beeldparen/overlappend beeldmateriaal (voor stereoscopische interpretatie en ontdekken beeldfouten/beschadigingen);
- Beeldkwaliteit (en eventuele digitale beeldverbeteringsmogelijkheden);
- Opnamehoogte en (brandpunt van) de gehanteerde lens (schaal);
- Beschikbare neveninformatie (bijv. bombardements- en aanvalsdata);
- Kwaliteit van de scan (bijvoorbeeld belichtingsfouten ed.);
- Ondersteunende technische mogelijkheden (bijv. analoge of digitale interpretatie-systemen);
- Ervaring en kwalificaties van het uitvoerende personeel met interpreteren/analyseren.

Daarnaast blijft een luchtfoto een momentopname van een situatie die bijvoorbeeld een week, een maand of een jaar later totaal anders zou kunnen zijn. Het is mogelijk dat een bomkrater of een loopgraaf op de ene foto wel, maar op een eerdere of latere luchtfoto niet (meer) zichtbaar is. Tussentijdse herstel- en/of dempwerkzaamheden en camouflage kunnen een vertekend/onvolledig beeld geven. Bovendien kunnen bijvoorbeeld jaargetijden, bebouwing, schaduwwerking, wolken, puin, begroeiing (bijv. een bos, boomgaard of park) en water een belemmerend effect hebben op het ontlenen van gegevens aan luchtfotografie.

2.7 Nauwkeurigheid en herleidbaarheid

De resultaten van een vooronderzoek worden beïnvloed door de nauwkeurigheid van de achterhaalde informatie en de mate waarin oorlogshandelingen kunnen worden herleid naar specifieke locaties. Herleidbaarheid speelt een zeer belangrijke rol in het onderzoek.

Onnauwkeurigheid is ten eerste aanwezig in het primaire bronnenmateriaal. Beschrijvingen van oorlogshandelingen in archiefdocumenten kunnen onvolledig zijn en/of onnauwkeurige locatieomschrijvingen bevatten. Dit is bijvoorbeeld het geval in diverse bronnen uit internationale archieven van de Geallieerden, waarin locaties met Nord de Guerre-coördinaten worden aangeduid. Afhankelijk van de notatie zijn de coördinaten herleidbaar tot een gebied van 1 x 1 km of kleiner, maar de praktijk leert dat de daadwerkelijke locatie van een oorlogshandeling kan afwijken van het aangegeven kaartvierkant. Als gevolg kunnen onjuiste locaties als verdacht gebied worden bestempeld, of wordt er een te groot verdacht gebied afgebakend. RAAP OPEX voorkomt dit zo veel mogelijk door gebruik te maken van luchtfotoanalyse. Met behulp van luchtfoto’s is het in veel gevallen mogelijk om oorlogshandelingen feitelijk naar een specifieke locatie te herleiden.

16 VOMES, CS-VROO-01, 18.

Onnauwkeurigheid is ten tweede aanwezig op het gebied van de “Uitvoeringsopdrachten van de Explosieven Opruimingsdienst” (EODD) in het onderzoeksgebied en het omliggende gebied. De omschrijvingen van de locaties zijn inclusief spelfouten en dergelijke letterlijk overgenomen. Uit de praktijk is gebleken dat door de EODD en haar voorgangers het dichtstbijzijnde adres in de omgeving van de vindplaats als locatie-aanduiding wordt gehanteerd. Dit kan betekenen dat het gemelde of geruimde object op een locatie (bijvoorbeeld in akkerland achter het vermelde adres) is gevonden zodat naderhand slechts bij benadering de locatie kan worden aangegeven.

Om de door de EODD opgegeven adressen en plaatsaanduidingen te lokaliseren is door RAAP OPEX gebruik gemaakt van Google Earth & -Maps. Er heeft geen controle plaatsgevonden of de hieraan ontleende adresgegevens corresponderen met mogelijk in de loop van de jaren veranderde huisnummering, straatnamen of perceelindelingen. Verder zijn te globale locatieaanduidingen en ruimingen waarbij geen ontplofbare oorlogsresten zijn aangetroffen (bijvoorbeeld “schroot”) niet meegenomen. Tevens is een ander nadeel van deze bronnen dat zij niet volledig zijn: over de meldingen/ruimingen tussen 1940-1944 en 1947/1948-1971 zijn bij de EODD nauwelijks gegevens beschikbaar.

Onnauwkeurigheid kan ten derde ontstaan door het georefereren van luchtfoto’s in een GIS. Deze afwijking ontstaat doordat de luchtfoto als tweedimensionaal vlak over het gekromde aardoppervlak wordt gelegd. Met name langs de randen van de luchtfoto kan de afwijking toenemen, alsook wanneer er weinig referentiepunten te vinden zijn. Dit laatste komt voor wanneer een gebied na de Tweede Wereldoorlog ingrijpend is veranderd. RAAP OPEX onderkent deze onnauwkeurigheid en hanteert in de meeste gevallen een geografische tolerantie van 5 meter. Deze tolerantie wordt toegevoegd aan de risicobuffers voor verdacht gebied voor indicaties die met behulp van luchtfoto’s zijn afgebakend.

3 Resultaten

3.1 Inventarisatie reeds uitgevoerde rapportages

RAAP OPEX is bij een aantal potentiële informatiedragers nagegaan of er in het verleden al onderzoek is uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten in het onderzoeksgebied. Onder een onderzoek wordt door RAAP OPEX verstaan: een vooronderzoek, een Risicoanalyse en/of (opsporings)onderzoek uitgevoerd volgens de regels van:

- De Beoordelings Richtlijn Opsporen Conventionele Explosieven (BRL-OCE);
- Het Werkveldspecifieke Certificatieschema Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE 2012 en WSCS-OCE 2016);
- Het huidige Certificatieschema Opsporen Ontplofbare Oorlogsresten (CS-OOO) of het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare Oorlogsresten (CS-VROO-01).

Bron	Informatie
VEO Bommenkaart[17]	RAAP OPEX heeft op 22 juni 2026 de VEO Bommenkaart geraadpleegd. Volgens deze kaart zijn er geen overlappende onderzoeken met het huidige projectgebied.
Gemeente Oirschot	Geen relevante rapportages achterhaald
ProRail	Niet van toepassing, geen beheersgebied
Rijkswaterstaat	Geen relevante rapportages achterhaald
Waterschap De Dommel	Geen relevante rapportages achterhaald
Provincie Noord-Brabant	Geen relevante rapportages achterhaald

Tabel 4. Toetsing eerder vooronderzoek, Risicoanalyse en opsporingsonderzoek Ontplofbare Oorlogsresten.

Conform het CS-VROO heeft RAAP OPEX een inventarisatie gemaakt van reeds uitgevoerde bureaustudies door zowel RAAP OPEX als derden. Echter heeft RAAP OPEX geen rapportages kunnen achterhalen die overlap vertonen met het huidige onderzoeksgebied.

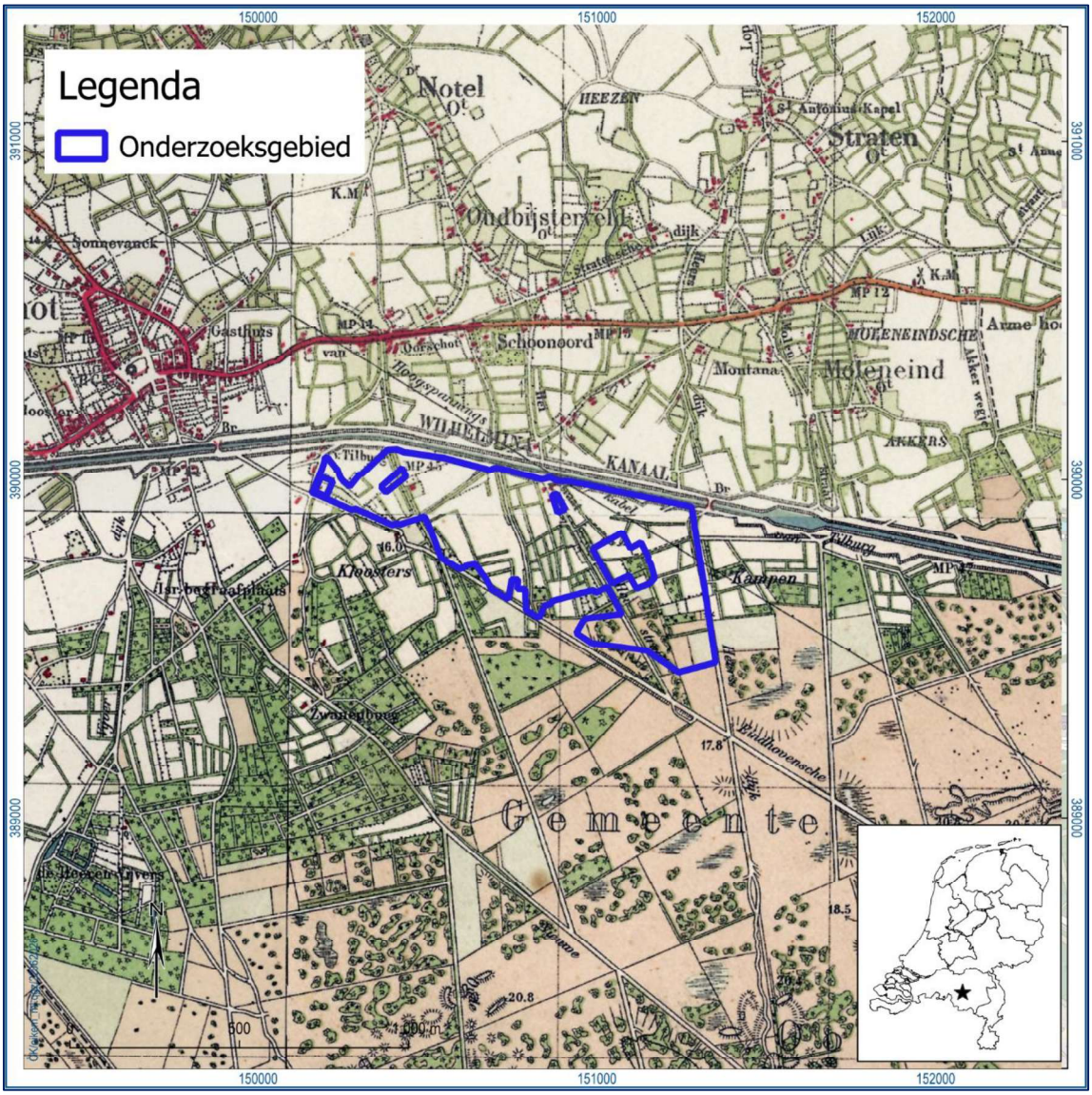
3.2 Locatie specifieke kenmerken

Aangezien locatieverwijzingen een essentiële rol spelen bij het vaststellen van de relevantie van achterhaalde indicaties, wordt er gekeken naar de geografische situatie voor of ten tijde van de oorlog. Derhalve kunnen locatieverwijzingen die uit het huidige stratenbeeld zijn verdwenen toch worden achterhaald. Voor dit onderzoek zijn de volgende toponiemen gehanteerd:

- Oirschot;
- Wilhelminakanaal;
- Moleneind;
- Oirschotse Heide.

17 Vereniging voor Explosieven Opsporing, 'VEO Bommenkaart' <http://explosievenopsporing.nl./veo-bommenkaart/> (geraadpleegd op 22-06-2026).

Met behulp van een geallieerde stafkaart uit 1943, afkomstig van het Kadaster, kan de topografie van het onderzoeksgebied ten tijde van de oorlog worden achterhaald.[18] De kaart is gegeorefereerd in QGIS waardoor het huidige onderzoeksgebied op de oude situatie kan worden geprojecteerd en op de volgende pagina weergegeven (figuur 3). Op deze kaarten staan diverse toponiemen weergeven. In de wetenschap van deze (voor een deel) uit de huidige topografie verdwenen locatieverwijzingen zal het indicatieonderzoek worden uitgevoerd.

Figuur 3. Topografische situatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog ter hoogte van het onderzoeksgebied.

Zoals in *§2.7* werd vermeld, hanteerden de Geallieerden gedurende de Tweede Wereldoorlog onder andere het zogeheten Nord de Guerre-coördinatenstelsel. De gegevens uit bijvoorbeeld de *Daily Logs* en *War Diaries* met de eventueel daarin aangehaalde coördinaten zijn door middel van Geallieerde stafkaarten herleidbaar naar een locatie. Deze *Daily Logs* geven vaak informatie over aanvalsdoelen, het verloop van de

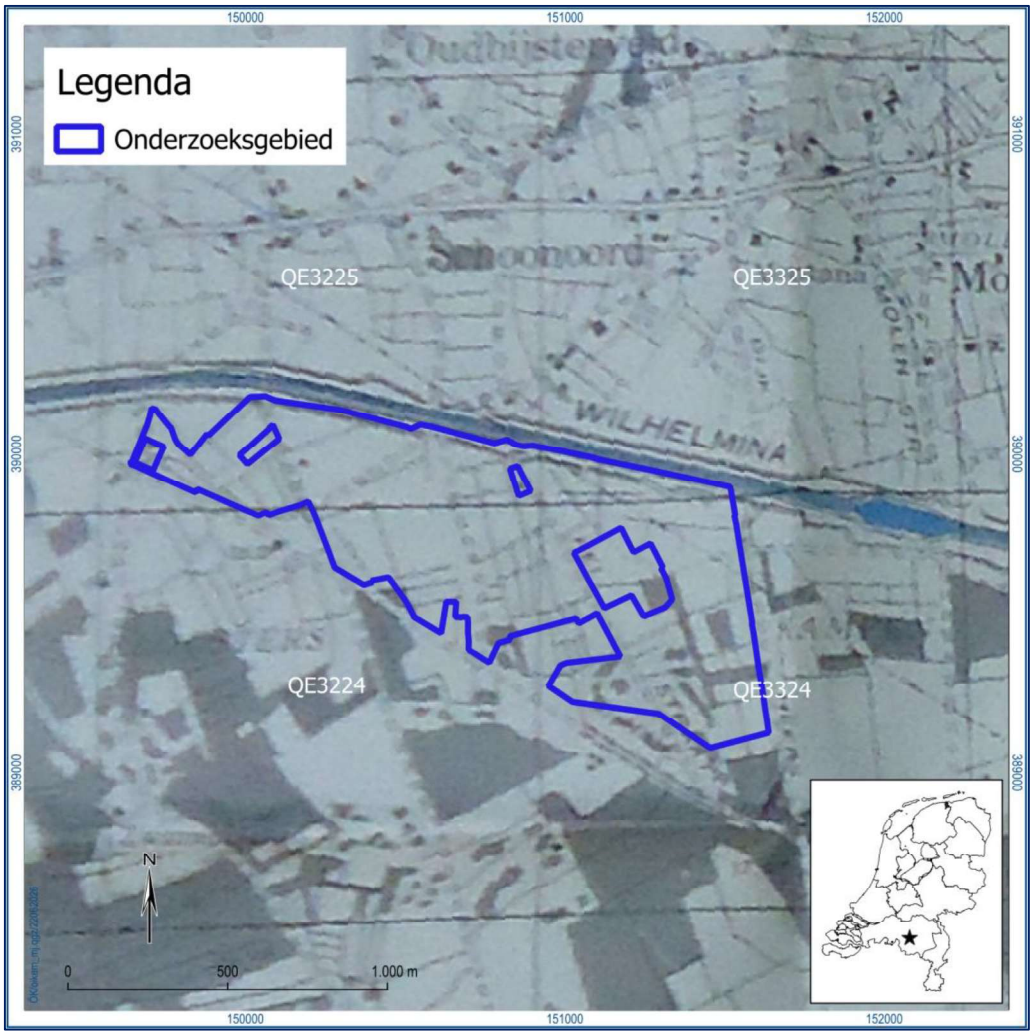
18 Stafkaart Oirschot, Kadaster, First Edition of 1943, Sheet 18SW.

gebeurtenissen/gevechtshandelingen en de gehanteerde wapens en/of gebruikte OO aan Geallieerde zijde. De volgende kaartvierkanten zijn bij het doornemen van de *Daily Logs* en *War Diaries* gehanteerd:

Nord de Guerre-coördinaten:	
QE3224	Onderzoeksgebied
QE3225	Onderzoeksgebied
QE3324	Onderzoeksgebied
QE3325	Onderzoeksgebied

Tabel 5. De gehanteerde kaartvierkanten met basiscoördinaat bij het doornemen van de Daily Logs.

Figuur 4 toont de locatie van de gehanteerde *Nord de Guerre*-coördinaten ter hoogte van het onderzoeksgebied.

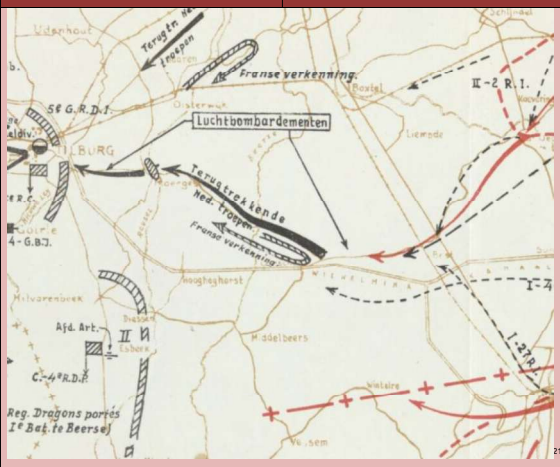
Figuur 4. Nord de Guerre-coördinaten ter hoogte van het onderzoeksgebied.

3.3 Overzichtstabel conflictperiode

De onderstaande tabel vormt een chronologisch overzicht van de informatie die uit literatuur, archiefdocumenten en luchtfotoanalyse is achterhaald. De tabel dient horizontaal te worden gelezen, te beginnen bij de datum van de indicatie, gevolgd door eventuele secundaire en primaire bronnen. Waar mogelijk worden indicaties geverifieerd met behulp van luchtfoto's en kaartmateriaal, aangeduid met respectievelijk een lichtgrijze of lichtrode kleur. Vervolgens worden de ingezette OO die relevant zijn voor het onderzoek, waar mogelijk gespecificeerd naar hoofdsoort, subsoort, kaliber en ontsteker. Tot slot wordt bepaald of de indicatie relevant is voor het onderzoek. Deze indicaties zijn geografisch herleidbaar en kunnen bij voorkeur worden geverifieerd met een tweede bron. Indicaties die als relevant zijn bestempeld, worden in hoofdstuk 4 waar nodig afgebakend tot verdacht gebied.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
11-05-1940	'Getroffen werd de schuur van dhr. Heemskerk aan de Weerensteinstraat 64A. Oirschot.'[19]	'Op welke datum en hoe laat verschenen in Mei 1940 voor het eerst Duitsche troepen in Uw gemeente? 11 Mei 1940 21 uur.'[20]		-	De indicaties omschrijven het treffen van een schuur aan de Weerensteinstraat 64A te Oirschot. Deze locatie bevindt zich buiten het onderzoeksgebied en zal hierdoor niet verder worden meegenomen. Daarnaast wordt de aanwezigheid van Duitse troepen in de gemeente Oirschot vermeldt op 11 mei 1940. Echter zijn er op basis van de geraadpleegde bronnen geen aanwijzingen achterhaald dat er tijdens de Duitse inval oorlogshandelingen of militaire gebeurtenissen hebben plaatsgevonden in of nabij het onderzoeksgebied. Hierdoor wordt de indicatie als niet relevant beschouwd.
Datum			**Waarneming**		

19 T. Eversteijn, Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 42.
20 Burgemeestersverklaringen betreffende de aankomst van Duitse (en later) geallieerde eenheden, opgaves van de onderdelen en commandanten, gedenktekens, monumenten en (veld)graven: Obbicht-Papenhoven t/m Ovezande, Nederlands Instituut voor Militaire Historie, Den Haag, 420 Burgemeestersverklaringen 1940-1945, inv. nr. 15.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
11-05-1940			Deze uitsnede is gemaakt op basis van een kaart uit het werk van [redacted]. De kaart toont de toestand in Noord-Brabant en Noord-Limburg op 11 mei in de namiddag en avond. Op de kaart is weergegeven dat door Oirschot Nederlandse troepen zich terugtrokken ten noorden van het Wilhelminakanaal. De Duitsers voerden luchtaanvallen op de terugtrekkende colonnes.	-	De uitsnede van de kaart toont terugtrekkende Nederlandse troepen door Oirschot, ten noorden van het Wilhelminakanaal. De Duitsers voerden luchtaanvallen uit op de terugtrekkende troepen. Echter kan er op basis van deze kaart niet vastgesteld worden of het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij deze luchtaanvallen en militaire handelingen ten behoeve van de Meidagen 1940. Hierdoor wordt de indicatie niet verder meegenomen in het vervolg van dit onderzoek.
12-05-1940	'Nadat Diessen [op 12 mei] was gevallen, trok drie dagen en nachten een gigantisch leger door ons dorp. Via de Koestraat, den Heuvel en Beerseweg trok de 256e Infanterie Divisie naar het zuiden voor een aanval op België.'[22]			-	De indicatie is contextueel van aard en omschrijft geen militaire gebeurtenissen en/of OO-gerelateerde handelingen. Hierdoor wordt de indicatie niet verder meegenomen.
13-05-1940	'T 638 Potez 63-11 met nummer 297 van het G.A.O. 501 om 16.14 uur op het café de Nachtegaal aan de Kapeldijk te Oirschot.'[23] 'T0638 Potez 63.11 297, unit G.A.O. 501. Time: 1614. Cause of the Crash: Probably shot down by [redacted] Crash Location: Oirschot (Kapeldijk).'[24] 'Op 13 mei 1940 werd door Duitse jagers een Frans toestel neergeschoten. Dat toestel crashte	'Hiermede bericht ik U, dat op Maandag 13 Mei 1940 in deze gemeente bij een luchtgevecht, waarbij een Fransch vliegtuig brandend omlaag is gestort, om het leven zijn gekomen de drie inzittenden.'[26] 'Hierbij verzoek ik U de lijken van de bemanning van een nabij de Groenewoudsche brug neergestort militair vliegtuig te begraven en de op die manschappen gevonden papieren ten gemeentehuize te deponeren.'[27]		-	De indicatie omschrijft het neerstorten van een Frans toestel te Oirschot. De crashlocatie bevindt zich op een afstand van ongeveer 2.5 kilometer ten westen van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van deze bureaustudie en wordt de indicatie niet verder meegenomen.

21 [redacted] De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II; Hoofdeel III. Nederlands verdediging tegen de Duitse aanval van 10 -19 mei 1940; Deel 2. De krijgsverrichtingen in de buitenprovinciën (zonder Zeeland); Onderdeel B. De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant (Den Haag 1955).
22 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 13.
23 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 72.
24 Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945: https://www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/ahome/lossregister/results?sglo=T0638 (geraadpleegd op 01-06-2026).
26 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.
27 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	op de Proosbroekweg bij het woonhuis van de familie [redacted] (bij café de Nachtegaal). De drie inzittenden vonden hierbij de dood.'[25]				
06/07-08-1940	'Bombardement op Oirschot. Getroffen werd het erf van de boerderij van de [redacted] langs de Beerseweg.'[28]			-	De indicatie omschrijft een bombardement op Oirschot waarbij een boerderij aan de Beerseweg is getroffen. Deze locatie bevindt zich ongeveer 2 km ten westen van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van deze bureaustudie en wordt niet verder meegenomen.
08-10-1940		'Bominslag 23.15 gemeente Oirschot bij Wilhelminakanaal richting Dieze. Stop. Vier explosies waargenomen stop. Geen persoonlijke ongelukken stop. Nader onderzoek volgt bij daglicht.'[29]		-	De indicatie omschrijft een bominslag bij het Wilhelminakanaal. Echter wordt er geen exacte locatie omschreven waar de bominslag heeft plaatsgevonden. De indicatie is derhalve niet feitelijk herleidbaar naar het onderzoeksgebied en wordt niet verder meegenomen.
10-10-1940	'Bombardement op Oirschot omstreeks 01.30 uur met vijf bommen. Getroffen werd de boerderij van de [redacted] 's Heeren Vijvers.'[30] 'In de nacht van 9 op 10 oktober vielen 's morgens om half twee vijf brisantbommen bij de in aanbouw zijnde boerderij van [redacted] op 's Heeren Vijvers.'[31]	'Hedenmorgen op ontginning onder Oirschot oost zes bommen aangetroffen, waarvan een niet geëxplodeerd.'[32] 'Am 10.10.40, in Oirschot (Nordbrabant), 6 Bombentrichter und 1 Blindgänger gefunden.'[33]		-	De literatuur- en archiefbronnen omschrijven het neerkomen van brisantbommen op 's Heerenvijvers. Deze locatie bevindt zich ongeveer 1.5 km ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van dit onderzoek en wordt niet verder meegenomen.
11/12-10-1940	'Bombardement op Oirschot omstreeks 23.30 uur met acht bommen. Getroffen werd de Witte Bergen.'[34] 'In de avond van 11 oktober vielen om half twaalf acht brisantbommen op de Witte Bergen,	'Bominslag 2345 uur gemeente Oirschot op grens Oirschot Oostelbeers bij jeugdwerkkamp witte bergen stop. Meerdere explosies waargenomen stop. Nader onderzoek volgt bij daglicht.'[36]		-	De literatuur- en archiefbronnen omschrijven het neerkomen van brisantbommen op de Witte Bergen. Deze locatie bevindt zich ongeveer 2 km ten zuiden van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de

25 [redacted] Mei 1940: Frans verkenningsvliegtuig stort neer in Oirschot (Oirschot 2009), 1.
28 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 237.
29 Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 375.
30 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 345.
31 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 16.
32 Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 375.
33 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941, Nederlands Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidenstudies, Amsterdam, 077 Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West), inv. nr. 1328.
34 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 346.
36 Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 375.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	niet ver van de barakken waar moeilijk opvoedbare jongemannen in verbleven.'[35]				uitkomst van dit onderzoek en wordt niet verder meegenomen.
03/04-12-1940	'Bombardement op Oirschot met drie brisantbommen en meerdere brandbommen. Getroffen werd het kanaal tegenover de haven (Julianalaan), het Slingerbos en het Wielerbaantje bij [redacted] aan de Eindhovensedijk.'[37] 'In de nacht van 3 op 4 december vielen drie brisantbommen zuidelijk van het kanaal tegenover de haven (nu Julianahal). Een bom viel op de beschoeiing en sloeg een stuk dijk weg. Datzelfde vliegtuig liet nog een serie brandbommen los boven het Slingerbos, enkele vielen op het betonnen wielerbaantje bij café [redacted] aan de Eindhovensedijk.'[38]	'Am 4.12.40, um 23.50 Uhr, in Oischot (Nordbrabant) südl. Von Wilhelminakanal, 2 Brisantbomben und einige Brandbomben gefallen. Kein Schaden. Luftalarm von 23.50 bis 0.30 Uhr.'[39]		-	De indicatie omschrijft een bombardement ten zuiden van het Wilhelminakanaal. Volgens de locatieomschrijving is het bombardement niet feitelijk herleidbaar naar het onderzoeksgebied. Er worden geen exacte locaties benoemd die overeenkomen met het onderzoeksgebied en benoemde locaties (als het Slingerbos) bevinden zich ongeveer 500 meter ten westen van het onderzoeksgebied. De indicatie is derhalve niet feitelijk herleidbaar naar het onderzoeksgebied en wordt niet verder meegenomen.
30/31-05-1942	'Bombardement met vier bommen op Oirschot. Getroffen werd Papenvoorden ten zuidwesten van het Wilhelminakanaal.'[40]	'In den nacht van dertig op een en dertig Mei 1900 twee en veertig omstreeks twaalf uur en vijftien minuten, zijn ten Zuid-Westen van Oirschot, onder de gemeente Oirschot, in de nabijheid van het Wilhelmina-kanaal, vier brisantbommen afgeworpen uit vliegtuigen, waarvan de nationaliteit niet met zekerheid kon worden vastgesteld. Alle vier brisantbommen zijn gevallen in het open veld en zijn tot explosie gekomen. In de weide van C. Beekmans, wonende te Oirschot, Bestscheweg A.No.323, is een koe door bomscherven getroffen en gedood.'[41]		-	De literatuur- en archiefbron omschrijven een bombardement op Oirschot waarbij Papenvoorden getroffen werd. Deze locatie bevindt zich ongeveer 1.8 kilometer ten westen van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van deze bureaustudie en wordt niet verder meegenomen.
01/02-06-1942	'Bombardement met vijftien bommen om 23.40 uur op Oirschot. Getroffen werd 's Heeren Vijvers.'[42] 'Om tien over half twaalf die avond, vielen op landgoed 's Heeren Vijvers vijftien brisantbommen. Er werd niets of niemand getroffen.'[43]	'In den nacht van den eersten op den tweeden Juni 1900 twee en veertig, omstreeks twaalf uur en tien minuten, zijn ten Zuiden van Oirschot, ter plaatse genaamd 's-Heerenvijvers onder de gemeente Oirschot, vijftien brisantbommen afgeworpen uit vliegtuigen, waarvan de nationaliteit niet met zekerheid kon worden vastgesteld. Alle vijftien		-	De literatuur- en archiefbronnen omschrijven het neerkomen van brisantbommen op 's Heerenvijvers. Deze locatie bevindt zich ongeveer 1.5 km ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de

35 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 16.
37 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 433.
38 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 16.
39 Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941, Nederlands Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidenstudies, Amsterdam, 077 Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West), inv. nr. 1328.
40 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 1090.
41 Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 375.
42 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 1098.
43 [redacted] Machielsen, Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 26.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
		brisantbommen zijn gevallen in het open veld en zijn tot explosie gekomen.'[44]			uitkomst van dit onderzoek en wordt niet verder meegenomen.
02-10-1942	'Bombardement op Oirschot om 21.40 uur met brisant- en brandbommen. Getroffen werd een terrein ten noorden de boerderij Groenewoud en het karrenspoor van de Lubbestraat.'[45]	'Op 2 October werden 1 brisantbom en vele brandbommen afgeworpen, waardoor geringe materieele schade werd toegebracht aan eenige boerderijen.'[46] 'Op Vrijdag den tweeden October 1900 twee en veertig des namiddags omstreeks 21.40 uur, zijn ten westen van Oirschot ter plaatse genaamd 'Kapeldijk' onder de gemeente Oirschot één brisantbom en circa 100 brandbommen afgeworpen uit een vliegtuig waarvan de nationaliteit niet met zekerheid kon worden vastgesteld. Bedoelde brisantbom is gevallen op den openbaren gemeente zandweg en de circa 100 brandbommen zijn gevallen in de omgeving van de brisantbom in het open veld. Al deze bommen zijn tot explosie of ontbranding gekomen.'[47]		-	De literatuur- en archiefbronnen vermelden het neerkomen van brisant- en brandbommen op Oirschot. Getroffen werden de Groenewoud en Lubbestraat. Deze locaties bevinden zich op een afstand van ongeveer 3.3 km ten noordwesten van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van deze bureaustudie en zal niet verder worden meegenomen.
30-11-1943	'P-47D-5-RE Thunderbolt met nummer 42.8411 van de 352nd Fighter Group om 11.20 uur in de Mouten te Oirschot.'[48] 'T3157 Republic P-47 Thunderbolt Mk D 42-8411 PZ-, unit 352FG/486FS. Time: 1130. Cause of the Crash: Probably shot down by Bf 109's. Crash Location: Crashed at Mouston Oirschot 14 km nw of Eindhoven.'[49]	'Op 30 November 1943 is een Amerikaansche jager neergestort. […] Op 30 November 1943 werd boven mijn gemeente een Amerikaans vliegtuig afgeschoten. Het sloeg een groot gat in de grond en Duitse Militairen hebben dit dichtgemaakt. In October 1945 hebben arbeiders van de gemeente getracht het vliegtuig op te graven, maar vanwege de hoge waterstand is dit niet gelukt.'[50] 'Op 30 November werd bij een luchtgevecht een Amerikaansch jachtvliegtuig afgeschoten, hetwelk brandend omlaag stortte in een weiland; Persoonlijke ongevallen of zakelijke schade is er niet.'[51]		-	De literatuur- en archiefbronnen vermelden het neerkomen van een vliegtuig te Oirschot, bij Mousten. Deze locatie bevindt zich op een afstand van ongeveer 3 km ten noordwesten van het onderzoeksgebied. Door deze afstand wordt de indicatie als niet relevant beschouwd en zal niet verder worden meegenomen in dit onderzoek.
20-12-1943	'Hoog in de lucht cirkelde een brandende bommenwerper over het dorp. […] En dan, als een vallende ster, schoot hij opeens naar beneden, scheerde laag over de kanaaldijk, boorde zich door de heg van een boomgaard	'Hiermede wordt verklaard, dat in de gemeente Oirschot op 20 December 1943 een vliegtuig is neergestort. De nationaliteit is volgens een op het gemeentehuis aanwezig politierapport		-	De literatuur- en archiefbronnen vermelden het neerkomen van een Amerikaans vliegtuig aan de Eindhovensedijk te Oirschot. Echter heeft de Eindhovensedijk een lengte

44 Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 375.
45 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 1262.
46 Politie. Maandrapporten, verrichte activiteiten en beschikbare middelen. 1942-1944, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 229.
47 Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 375.
48 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 1795.
49 Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945: https://www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/ahome/lossregister/results?sglo=T3157 (geraadpleegd op 01-06-2026).
50 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.
51 Politie. Maandrapporten, verrichte activiteiten en beschikbare middelen. 1942-1944, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 229.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:		Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	achter de boerderij [redacted] aan de Eindhovensedijk en brandde geheel uit.'[52] 'Oblt. Werner Baake: 22; 3./NJG1; Halifax; Oirschot, 10 km. NW Eindhoven: 3.200 m.; 21.00; 78 Sqn Halifax JN974.'[53] 'Halifax Mk IIa JN974 EY-M van het No. 78 squadron om 21.00 uur aan de Eindhovensedijk op het land van dhr. Kuijk bij Oirschot.'[54] 'T3236 Handley Page Halifax Mk II JN974 EY-M, unit 78 Sqdn. Time: 2100. Cause of the Crash: Shot down by Oblt. W. Baake of 3./NJG 1. Crash Location: Crashed at Oirschot.'[55]		Amerikaansch. De bemanning werd gered; er zijn dus geen doden.'[56]			van ongeveer 4.3 km en wordt niet nader gespecificeerd waar dit vliegtuig exact is neergekomen. Hierdoor is de crash niet feitelijk herleidbaar naar het onderzoeksgebied en wordt de indicatie niet verder meegenomen.
Datum	**Sortie**	**Schaal**	**Nummers**	**Luchtfotoanalyse**		
19-04-1944	US-7PH-GP	40.000	1079-1	De luchtfoto dekt het gehele onderzoeksgebied af. Op de beeldopname zijn geen relevante OO-gerelateerde waarnemingen gedaan.	-	Geen relevante OO-gerelateerde waarnemingen.
29-05-1944	106G-601	10.800	4123; 4124; 4125	De luchtfoto's dekken nagenoeg het gehele onderzoeksgebied af. Op de beeldopnamen zijn geen relevante OO-gerelateerde waarnemingen gedaan.	-	Geen relevante OO-gerelateerde waarnemingen.
12/13-06-1944	'T3781 AVRO Lancaster Mk I LL812 GI-Z, unit 622 Sqdn. Time: 0058. Cause of the Crash: Shot down by Oblt. F. Lau of 4./NJG 1. Crash Location: Exploded and crashed w of Oirschot.'[57] 'Lancaster Mk I LL812 GI-Z van het No. 622 squadron op ca 200 meter van de tweede ophaalbrug te Oirschot.'[58] 'Eén uur na middernacht, dinsdag 13 juni. […] Een Duitse nachtjager schoot een viermotorige Lancaster in brand, - het toestel vloog een eindje nog in oostelijke richting, maakte opeens een draai van 180 graden en stortte brullend naar beneden. Tweehonderd meter voorbij de tweede ophaalbrug sloeg het toestel achter de zuidoever		'Van het vliegtuig, dat in den nacht van 12 op 13 Juni 1944 omstreeks 1 uur op de grens van de gemeente Oost-, West- en Middelbeers en Oirschot is neergekomen zijn geen nummer of letters bekend. Onmiddellijk na het ongeluk waren Duitsche militairen ter plaatse, die de lijken van de omgekomen bemanning meegenomen hebben.' […] Op 13 Juni 1944 is een Engels vliegtuig neergestort, waarvan de bemanning is omgekomen.[60]		-	De indicatie betreft het neerstorten van een vliegtuig op de grens van de gemeenten Oirschot en Oost-, West- en Middelbeers. Deze locatie bevindt zich ongeveer 2.3 kilometer ten westen van het onderzoeksgebied. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van dit onderzoek en zal niet verder worden meegenomen.

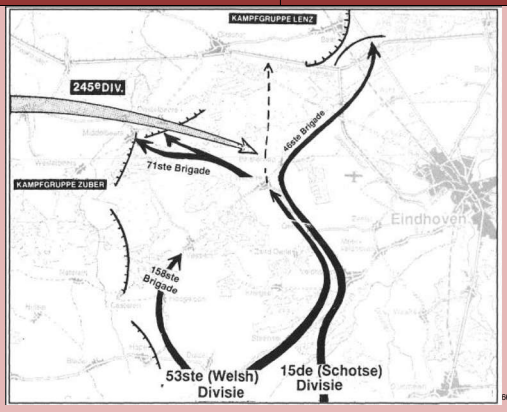
52 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 43.
53 [redacted] The Nachtjagd War Diaries: an operational history of the German night fighter force in the West, volume 1 (Walton on Thames 2008), 320.
54 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 1817.
55 Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945: https://www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/ahome/lossregister/results?sglo=T3236 (geraadpleegd op 01-06-2026).
56 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.
57 Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945: https://www.verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl/ahome/lossregister/results?sglo=T3781 (geraadpleegd op 01-06-2026).
58 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 2038.
60 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	met een ontzagwekkende klap tegen de grond. Zware bommen van 1.800 kilo per stuk had het toestel aan boord, - de bemanning werd onherkenbaar verminkt, zelfs tot aan de overzijde van het kanaal lagen mensenresten. Tot ver in de omtrek werden dakpannen vergruizeld en ruiten vernield. Korterbij bleef weinig heel van het brugwachtershuis waarin de familie Mans woonde. De iets verder gelegen boerderij van [redacted]ep diepe scheuren op en raakte het halve dak kwijt. […] Nog verder, bij [redacted]n op 's Heeren Vijvers, was een vleugel neergevallen en op het bouwland van Veldman een van de motoren, - bij de brug het landingstoestel.'[59]				
11-09-1944	'Op maandag 11 september 1944 doken vroeg in de morgen Duitse eenheden op in Oirschot. […] Direct aan het Wilhelminakanaal werden loopgraven aangelegd en stukken geschut opgesteld. […] De bruggen over het kanaal werden ondermijnd. Door uiteindelijk het waterpeil te verlagen en de bruggen op te blazen, werd voor de Geallieerde strijdmacht een barrière geschapen.'[61]			-	De indicatie is contextueel van aard en beschrijft dat Duitse eenheden verdedigingswerken realiseerden langs het Wilhelminakanaal. Deze verdedigingswerken zijn ook weergegeven op een uitsnede van een Defence Overprint van 23 oktober 1944, te vinden in paragraaf 3.3 *Figuren behorende bij overzichtstabel*.
21-09-1944	'Rond 11.00 uur werd op donderdag 21 september ten zuiden van de bebouwde kom van Oirschot door eenheden van de 1st Oxfordshire and Buckinghamshire Light Infantry (OX and Bucks), onderdeel van de 53th Welsh Division, het Wilhelminakanaal bereikt. […] In de middag namen eenheden van de 15e Schotse Divisie […] meer richting Best stellingen in in het heidegebied ten zuiden van het kanaal. […] Dichter bij huis, in het Oirschotse gebied ruwweg begrensd door de Beerseweg en de Eindhovensedijk, werden op de 21e september felle infanteriegevechten geleverd, waarbij de Geallieerden stootten op de Kampfgruppe van majoor [redacted]. Aan beide zijden werd daarbij ter ondersteuning van de eigen infanterie		''C' Sqn recced the brs South of Best and Oirschot. […] The Regt, less one sqn ('B' Sqn) under command 46 Bde Gp which was going to attempt an assault crossing the Wilhelmina Canal tomorrow.'[64] '[…] Bn had to move immediately to relieve Bn Ox and Bucks at 314246. […] Bn task to hold area in all round defence as enemy could attack from practically all directions but was strongly holding the opposite bank of Wilhelmina Canal in some strength. MG's and 1 88mm gun reported by previous unit. All the bridges over the canal were blown.'[65]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen. De literatuurbronnen en internationale archiefbronnen omschrijven de opmars van de Geallieerden richting Oirschot. De Geallieerde eenheden van de 53e Welsh Division en de Schotse 15th Division stootten door vanuit de Oirschotse Heide en bereikten de zuidelijke zijde van het Wilhelminakanaal. Ten noorden van het Wilhelminakanaal zijn Duitse troepen aanwezig. Het wordt gezien als de eerste dag waarbij er artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden op het grondgebied

59 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 50 en 51.
61 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 58.
64 15th (Scottish) Recce. Regiment, Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 474.
65 9th Cameronians (Scottish Rifles), Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1275.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	mortier- en granaatvuur ingezet. Aan zowel Duitse als Engelse zijde vielen op deze dag talloze slachtoffers. Een van de incidenten betrof een Engelse verkenningswagen die op 21 september, Duitsers achtervolgend, was doorgestoten tot de Schepersweg. Vanaf den Heuvel schoten Duitse troepen de v erkenningswagen in brand. […] Voor Oirschot-dorp werd donderdag 21 september de eerste echte oorlogsdag. […] In de voormiddag vonden […] de eerste echte Geallieerde artilleriebeschietingen op Oirschot plaats.'[62] 'In de kleine uren van 21 september maakte het 1ste bataljon Oxfordshire & Buckinghamshire Light Infantry (Ox & Bucks) zich gereed de Oirschotse hei over te steken. Om ongeveer 2 uur stootte zij op de Kamfgruppe Zuber. In het nachtelijke duister braken verwarde gevechten uit. […] In de vroege ochtenduren […] bereikten de eerste Britten het Wilhelminakanaal, ongeveer halverwege Best en Oirschot. […] De Schotse brigade – de 46ste – bereikte aan het einde van de middag het verlaten heidelandschap bij het Wilhelminakanaal. Oorspronkelijk zou de brigade hier, tegenover Oirschot, oversteken, maar door het ontbreken van verharde wegen en het open karakter van de hei (weinig dekkingsmogelijkheden) werd hiervan afgezien.'[63]				van Oirschot. Er vonden felle grondgevechten plaats waarbij mortier- en geschutmunitie werd ingezet. De exacte locaties van deze confrontaties tussen de Duitsers en Geallieerden worden niet concreet benoemd. De indicatie wordt als relevant gezien voor het vervolg van dit onderzoek.
Datum			Waarneming		

62 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 71.
63 rabant bevrijd (Hulst 1993), 68 en 69.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
21-09-1944	[66]		Deze kaart toont de Geallieerde opmars richting Oirschot. Op de kaart is te zien dat de 53ste (Welsh) Divisie trok richting het onderzoeksgebied. Ten noorden van het Wilhelminakanaal bevond zich de Duitse Kampfgruppe Lenz.	-	De kaart toont de Geallieerde opmars richting het onderzoeksgebied en is contextueel van aard. Op basis van de kaart kan niet feitelijk worden vastgesteld dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij militaire handelingen en OO-gerelateerde gebeurtenissen.
22-09-1944	'De strijd ten zuiden van Oirschot liet nog enige dagen een oprukken van de Geallieerden zien. De Oirschotse heide werd op de 22e september grotendeels van Duitsers gezuiverd. De Duitse troepen die ter hoogte van de al eerder door de opgeblazen brug over het Beatrixkanaal aan de Eindhovensedijk waren gelegerd, werden vanuit de richting van het voormalige Duitse vliegveld aangevallen door Geallieerde troepen. Na een korte schermutseling werden de Duitsers teruggedreven over het Wilhelminakanaal. Daarop werd door de Geallieerden een provisorische frontlinie geformeerd ter hoogte van de boerderij van de familie Van Vugt aan de Eindhovensedijk. De linie zou de komende dagen worden vervolmaakt met loopgraven, versperringen etc. […] De [redacted] werden, na op 21 september afgelost te zijn door de 9th Cameronians, in de nacht van 22 op 23 september weer terugkeerde bij Oirschot. [redacted]s zouden tot hun		''B' Sqn in support of 46 Bde, as soon as the situation allowed, to pass through 46 Bde and recce on their front to Oirschot and then along the main Rd running NE and to the South of this road.'[68] 'It was later established Best was strongly held and it was decided to make an attack on Best with 2 Glas H preceded by a sqn of 15 (S) Recce Regt. On capture of Best 2 Glas H to adv West preceded by Recce Regt towards Oirschot with a view to clearing enemy out of that area and allowing 9 Cameronians to cross the Canal. This operation however was unsuccessful as 2 Glas H did not succeed in clearing the enemy wholly out of Best.'[69] '1st Oxf Bucks met some opposition at Bijsterveld 3419 on their way through, but were able to report at 0730 that they had broken through; and at 0830 were on their objective. They found that the canal brs had been blown and that the enemy were strong on the far bank, particularly around the main rd br into Oirschot.'[70]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen. De literatuurbronnen en internationale archiefbronnen omschrijven het verloop van de strijd ten zuiden van het Wilhelminakanaal. Er hebben grondgevechten plaatsgevonden en de Duitsers zouden verdreven worden naar de noordzijde van het kanaal. Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn er geen concrete indicaties gevonden die duiden op oorlogshandelingen en/of OO-gerelateerde gebeurtenissen binnen het onderzoeksgebied, maar het is zeer mogelijk.

66 [redacted] Brabant Bevrijd (Hulst 1993), 69.
68 15th (Scottish) Recce. Regiment, Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 474.
69 H.Q. 46th Infantry Brigade Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 648.
70 H.Q. 71th Infantry Brigade Jan.-Sept. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 655.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	aflossing op 5 oktober hun stellingen op Oirschotse bodem bemannen.'[67]				
23-09-1944	'Later in de morgen van de 23e september werd door de Ox and Bucks met artilleriesteun het gebied 't Dun (is het gebied tussen Beerseweg en Eindhovensedijk) aangevallen, waarbij weinig Duitse tegenstand weer werd ondervonden. […] Diverse boerderijen en woonhuizen in de Hei, vaak gebruikt als onderkomen of stelling, werden als gevolg van het zware oorlogsgeweld in dat gebied in de periode van 21 tot en met 24 september verwoest. […] Vanaf de 23e september zouden de Duitsers zich in het hele Oirschotse gebied terugtrekken over het kanaal, waar ze hun eerder aangelegde verdedigingslinie bezetten. De Geallieerden op hun beurt installeerden zich direct ten zuiden van het kanaal in hun defensieve posities, die liepen van het Dun tot aan het Beatrixkanaal. […] De posities van Duitsers en Geallieerden zouden ook in het zuiden stabiliseren en werd het Wilhelminakanaal ten zuiden van Oirschot onderdeel van de frontlinie. Tot de bevrijdingsdag, één maand later, bleef dit zo.'[71]	'Obergefr. Zimmerman. […] Als chauffeur van een munitiewagen gemitrailleerd, omstreeks 3.45 uur, door Engelsche vliegtuigen.'[72]	'1st Oxf Bucks go tinto Dun 3024 by 1200hrs, but had trouble in consolidating along the canal, on account of hy SA fire and considerable shelling. They did it though, with rather thin forces, the Bn being stretched from 315249-295235.'[73] '0130 hrs – Bty arrives same area as 21 Sept 0700 hrs K Tp deployed – 2 17 pdrs left in rear to shoot up Oirschot Church and other specified targets. Coy attack with arty and MG support on village of Dunn fixed for 1000 hrs – 17 pdrs to shoot up church from 10 to 1200 hrs – Coy attack postponed – 17 prs open up. 1115 hrs – Coy attack goes on – successful by 1130 hrs 1300 hrs – Bn and Bty recce parties moved to recce area of Dunn and held up by Spandau fire and 20mm gunfire – BC's carrier hit twice by 20 mm – driver wounded and evacuated. 2400 hrs – Bn Gp moves to Dunn.'[74] 'Bn legt area 314246 by route already recce. Bn passing along of the canal convoy was engaged with enemy mortars and 88 MM. No casualties were inflicted although about 5 vehicles were ditched.'[75]	Geschutmunitie: o.a. 20mm; 88mm en 17pdr.	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen. De literatuurbron en internationale archiefbronnen omschrijven dat in het gehucht Dun op 23 september 1944 grondgevechten en artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden. Deze gevechten vonden plaats tussen de Geallieerden en restanten van Duitse eenheden die nog in het gebied aanwezig waren. Ter plaatse van Dun verzamelden Geallieerden zich en beschoten Duitse posities ten noorden van het Wilhelminakanaal. De Duitsers schoten terug, met onder andere 8,8cm geschut. De gebeurtenissen vonden plaats ten westen van het onderzoeksgebied. Hierdoor zijn er geen concrete aanwijzingen dat het onderzoeksgebied hierbij getroffen werd. Echter door de intensiteit en de ligging direct ten westen van het onderzoeksgebied is het aannemelijk dat het onderzoeksgebied betrokken werd bij de militaire handelingen.
25/26-09-1944	'Op de 26e september werd op de Eindhovensedijk, ter hoogte van het huidige huisnummer 20, een Geallieerde brencarrier door Duits pantserafweergeschut in brand geschoten. Het stuk geschut stond, gemonteerd op een kar, ter hoogte van de Heersdijk aan het kanaal opgesteld.'[76]	[redacted] […] is te Oirschot op landmijnen gereden en is aldaar begraven door [redacted] aan den Bestschen weg, alwaar zich ook het graf bevindt.'[77]	'In the evening 1 Oxf Bucks patrols were fired on from the houses at 306251 and small gps of enemy were seen at 304252 on our side of the canal. At night, this bn tried to carry out a raid by assault boat across the canal, to cut the rd Oischot-Best at two places. Owing, hover, to the small amount of time available for recce (the order for the project was not received at Bde HQ until 1330 hrs), the appalling state of the tracks and the bad weather, the raid was abandoned. The lorries carrying the boats were reported to be bogged and immovable at 332234.'[78]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers, ook in de omgeving van de Eindhovensedijk. Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het

67 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 73.
71 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 73 en 74.
72 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.
73 H.Q. 71th Infantry Brigade Jan.-Sept. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 655.
74 71st [redacted] Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 680.
75 9th Cameronians (Scottish Rifles) Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1275.
76 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 79.
77 Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 54.
78 H.Q. 71st Infantry Brigade Jan.-Sept. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 655.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
			'No change, but heavy enemy mortaring and shelling.'[79]		onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Aan de zuidelijke zijde van het kanaal bevonden zich de Geallieerden en aan de noordelijke zijde de Duitse troepen. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschut.
Datum			**Waarneming**		
26-09-1944	[80]	De uitsnede van de kaart uit het werk van Klep en Schoenmaker toont de geallieerde opmars ten behoeve van Operatie Market Garden. Met de groene lijn wordt de Geallieerde opmars aangeduid. Op deze kaart is te zien dat er een rode lijn loopt door Oirschot. Deze rode lijn geeft aan waar op 26 september 1944 de frontlinie liep.	-	De kaart is contextueel van aard en brengt in beeld waar de frontlinie liep op 26 september 1944. De frontlinie liep o.a. door Oirschot.

Datum	Sortie	Schaal	Nummers	Luchtfotoanalyse		
26-09-1944	106G-3087	15.000	3139	De luchtfoto dekt het noordelijke deel van het onderzoeksgebied af. Op de beeldopname zijn geen relevante OO-gerelateerde waarnemingen gedaan.	-	Geen relevante OO-gerelateerde waarnemingen.
01-10-1944				'Patrols of 'C' Coy reported little enemy activity to the West, but the carrier pl, patrolling the area Est of the Regt's main posns from Dun 3024 to the canal junc 3724, located a certain number of enemy posts on the North bank of the Wilhelmina Canal.'[81]	-	De internationale archiefbron omschrijft de waarnemingen welke zijn gedaan tijdens patrouilles. Er wordt geen melding gemaakt van militaire handelingen of OO-gerelateerde gebeurtenissen.

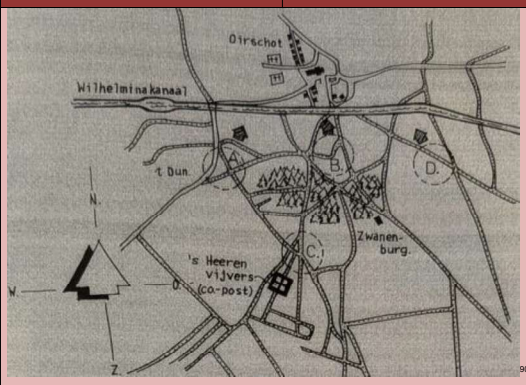
79 71st A.T. Regiment R.A. Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 923.
80 [redacted] De bevrijding van Nederland 1944-1945 : Oorlog op de flank ('s-Gravenhage 1995)
81 1st Oxfordshire & Buckinghamshire Light Infantry Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1356.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
02-10-1944	'Geallieerde artillerie had die dag vanaf de morgen felle beschietingen uitgevoerd op de kom van Oirschot. Deze artillerie stond in brede zone opgesteld vanaf de spoorlijn bij Acht tot aan Wintelre en de Beerzen. […] Gedurende de periode van 2 tot en met 4 oktober werd door de Ox and Bucks via een soort mobiele eenheid, Howard Force, genoemd naar majoor H[redacted] de hele zone van de Heuvelse brug tot het Beatrixkanaal middels patrouilles bestreken. Doel van deze eenheid, uitgerust met pantserwagens, carriers en mortieren was om Duitse oversteken over het Wilhelminakanaal te verijdelen.'[82] 'Bombardement op Oirschot. Getroffen werd onder andere de St. Pieterskerk.'[83]			''Howard Force' was formed. Under the comd of the 2IC of the Regt. – Major F.H. Howard MC – it comprised fourteen armd cars and eight 3'' mortars from the det of the RAF Regt guarding Eindhoven aerodrome 3722 together with the carrier pl. Later a pl of 'A' Coy joined it, and at various times two 17-pr SP guns were attached. Its role was to cover the Wilhelmina Canal from Dun to canal junc 3724 with a mobile screen of patrols and outposts, destroying any small parties of enemy who might cross the canal and giving warning of a major crossing. During the day, further enemy posns were observed by this Force on the North bank of the Wilhelmina Canal and were shot up. In view of increased enemy activity in this area, it was assumed that the enemy had awoken to the danger of his exposed right flank as a result of the Regt's raid of 26/27 Sep and had moved tps up to protect it. […] From 1100 hrs to 1200 hrs the tower of Oirschot ch, which dominated the whole area around it for 5 or 6 miles, was shelled with 17-pr AP and incendiary shot and finally collapsed, the Ch itself bursting into flames.'[84]	Geschutmunitie o.a. 17pdr	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers, ook in de omgeving van de Eindhovensedijk. Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Aan de zuidelijke zijde van het kanaal bevonden zich de Geallieerden en aan de noordelijke zijde de Duitse troepen. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschut.
04-10-1944			''A' Coy remained in its old posns at 315253. At 2200 hrs, a flame-thrower attack, employing one of the Regt's WASP carriers, was made on two enemy posts on the opposite side of the canal from 'A' Coy's posns. The attack appeared to be successful and no movement was observed in the enemy posts the next day.'[85]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers, ook in de omgeving van de Eindhovensedijk. Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Aan de zuidelijke zijde van het kanaal bevonden zich de Geallieerden en aan de noordelijke zijde de Duitse troepen. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschut.
08-10-1944	'Op de achtste oktober werd door de Duitse legerleiding het bevel gegeven om de 'Wilhelmina-Kanalstellung' verder uit te bouwen. Het gebied Banisveld werd daarbij de scheidslinie tussen de frontsectoren van de 59e			Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers,

82 [redacted]Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 83 en 89.
83 [redacted]Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 2332.
84 1st Oxfordshire & Buckinghamshire Light Infantry Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1356.
85 1st Oxfordshire & Buckinghamshire Light Infantry Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1356.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	Infanteriedivisie en de 245e Infanteriedivisie die aan de 'Oirschotse kant' was gelegen. […] Op deze dag lieten de Duitsers elders nog van zich horen. Een aanval werd ingezet op het ten zuiden van Oirschot gelegen vliegveld. […] Een compagnie Geallieerde RAF-troepen droeg in deze periode zorg voor de verdediging van het vliegveld. Die zwakke verdediging had zich geconcentreerd op een aanval komende vanuit de richting Best. De Duitse aanval echter kwam via een oversteek over het Wilhelminakanaal bij Oirschot en een omtrekkende beweging uit de nauwelijks verdedigde zuidelijke richting. […] de op de boerderij van de familie Van Vugt aan de Eindhovensedijk gelegen Engelse troepen werden eveneens aangevallen. Een hevig nachtelijk gevecht barstte los met wederzijds gebruik van mitrailleurs en handgranaten.'[86]				ook in de omgeving van de Eindhovensedijk, wat erop wijst dat er aanvallen nabij het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden. Op 8 oktober staken Duitse troepen het Wilhelminakanaal bij Oirschot over om Britse posities bij het voormalige schijnvliegveld tussen de Steenovenweg en Oostelbeers aan te vallen. Met een omtrekkende beweging wisten ze vanuit zuidelijke richting aan te vallen. Concrete aanwijzingen van oorlogshandelingen binnen het onderzoeksgebied zijn echter niet aangetroffen.
10-10-1944	'[…] de Geallieerde legerleiding besloot om de verdediging ten zuiden van Oirschot te verstevigen. Op 10 oktober al werd een bataljon Black Watch van de 51e Highland divisie naar het gebied gedirigeerd. Stellingen van hun voorgangers werden betrokken bij het Dun, het Slingerbos en de Eindhovensedijk tot aan het Beatrixkanaal. Een compagnie werd als reserve verder terug bij 's Heerenvijvers gestationeerd. […] Alleen de compagnie die kort bij Oirschot aan de Eindhovensedijk positie innam – de D-compagnie – kreeg direct Duitse tegenstand te verduren. Mitrailleurvuur en mortiergranaten maakten het voor deze eenheid moeilijk om de stellingen in te nemen.'[87]		'The new role was to relieve the RAF Regt and to hold the line of the Wilhelmina Canal from excl railway at 380244 to incl Dun 3024 and prevent any enemy who succeed in crossing the canal from infiltrating South towards the airfield area near Oerle.'[88] '1st Brigade of the Black Watch took over from RAF Regiment along the Wilhelmina Canal to thicken up the defense of Eindhoven squadrons where a D.V.P. was expected to land shortly. Light shelling erupted when we came in, caused by tpt movement in the pitch dark and heavy rain, but in spite of the few shells shot over, we had six killed and four wounded, all in the mortar pl.'[89]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen Op 10 oktober 1944 nam de 'Black Watch', onderdeel van de 51e Highland Division, stellingen ten zuiden van het Wilhelminakanaal bij Oirschot in. Deze stellingen zijn weergegeven op de onderstaande kaart. Het is derhalve mogelijk dat er eenheden ter hoogte van het onderzoeksgebied hebben gelegen. Er wordt in de bronnen ook omschreven dat de Geallieerden beschoten werden.
Datum			**Waarneming**		

86 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 91.
87 Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 91 en 92.
88 H.Q. 154th Infantry Brigade Jan.-Dec. 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 680.
89 1st Brigade the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1265.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
10-10-1944	[90]		Deze kaart uit het werk van Beks en Machielsen toont stellingen ten zuiden van het Wilhelminakanaal bij Oirschot. De stellingen werden op 10 oktober 1944 bemand door eenheden van de 51e Highland Divisie, de 'Black Watch'. Een week later zouden de soldaten van de Prinses Irene Brigade deze stellingen overnemen tot en met 24 oktober 1944.	-	De kaart is contextueel van aard en toont de locaties van stellingen van de Geallieerden ten zuiden van het Wilhelminakanaal. Aan de hand van deze kaart is niet vast te stellen of het onderzoeksgebied betrokken was bij militaire handelingen en/of OO-gerelateerde gebeurtenissen.
11/12-10-1944	'Die 11e oktober bleef Duits vuur inkomen op de stellingen aan de Eindhovensedijk. Hierop werd van Geallieerde zijde met mortieren geschoten op vermoedelijke Duitse posities. Dit lokte uiteraard weer Duits granaatvuur uit op 's Heerenvijvers en de commandopost bij Zwanenburg. De positie van de D-compagnie werd blijkbaar zo goed door de Duitse waarnemingsposten in de gaten gehouden, dat de commandant besloot om in de nacht van 11 op 12 oktober zijn stellingen te verleggen naar het gebied Kloosters.'[91] 'De kanaaldijk aan de Oirschotse zijde was twee meter hoog, terwijl ten zuiden van het kanaal het terrein vrij kaal was. Als gevolg van deze terreinomstandigheden lagen de Geallieerde eenheden vrij ver van het kanaal in bebost terrein. Hierdoor konden de Duitsers ook op 12 oktober het kanaal oversteken en aanvallen uitvoeren.'[92]		'1st Black Watch companies took up positions as follows at: 334245, 337246 and 330247. HQ at 334240. […] 7th Black Watch companies took up positions as follows at: 319250, 312247 and 300246. HQ at 294235. […] 7th A & SH companies at 375239.'[93]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen Op 11 oktober verplaatst D-company zijn stellingen van de Eindhovensedijk naar Kloosters wegens vijandig vuur. Het buurtschap Kloosters grenst aan het onderzoeksgebied en de benoemde coördinaten in de War Diaries vertonen overlap met het onderzoeksgebied.

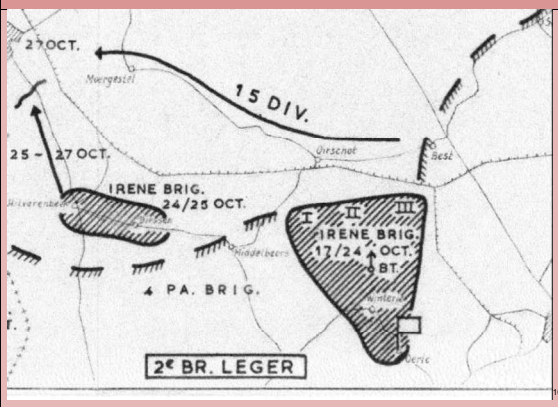
90 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 92.
91 Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 92.
92 Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 92.
93 HQ RA 51 Division October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 531.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
13-10-1944			'7th Black Watch reported enemy patrol two men met area 296247. Withdrew when fired on.'[94] 'LAA shot up a suspected opponent in Oirschot church, but otherwise again very quiet.'[95]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers, ook in de omgeving van de Eindhovensedijk. Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Aan de zuidelijke zijde van het kanaal bevonden zich de Geallieerden en aan de noordelijke zijde de Duitse troepen. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschut.
14-10-1944			'Retaliatory mortaring caused three slight casualties of B company HQ. Our mortars replied.'[96]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers, ook in de omgeving van de Eindhovensedijk. Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Aan de zuidelijke zijde van het kanaal bevonden zich de Geallieerden en aan de noordelijke zijde de Duitse troepen. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschut.
16-10-1944			'Persistent mortaring and light shelling began around A company, and a [onleesbaar]. In spite of the mortaring lasting for some ninety minutes we had no casualties.'[97] 'A company reported 2 enemy in Oirschot church tower. Bofors fire was brought to lean, and no further movement was observed.'[98]	Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen De literatuur- en archiefbron omschrijven verdere schermutselingen tussen de Geallieerden en de Duitsers, ook in de omgeving van de Eindhovensedijk. Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het

94 HQ RA 51 Division October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 531.
95 1st Brigade of the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1265.
96 4th Brigade of the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1267.
97 1st Brigade of the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1265.
98 4th Brigade of the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1267.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
					onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Aan de zuidelijke zijde van het kanaal bevonden zich de Geallieerden en aan de noordelijke zijde de Duitse troepen. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschut.
17-10-1944	'De Brigade trad onder bevel van C-154 Brig. Van 51 Div. en nam het frontgedeelte op de zuidoever van het Wilhelminakanaal over van tegenover Best tot tegenover Oirschot, waar de Duitsers de noordoever hadden bezet. Het frontgedeelte van hier tot Poppel werd slechts zwak bewaakt, voornamelijk door patrouilles. De Brigade nam stelling met van rechts naar links Gevechtsgroepen III, II, I, versterkt met delen van de Verk. Afd., elk met een frontbreedte van ongeveer 3 km. De frontlijn bevond zich op ongeveer 400 m ten zuiden van de kanaaloever, terwijl tussen de frontlijn en het kanaal staande patrouilles van de Verk. Afd. werden opgesteld. […] Het Duitse mortiervuur, dat door de mortieren van de Brigade werd beantwoord, dwong tot het maken van veldversterkingen en onderkomens.'[99] 'De Prinses Irene Brigade moest met drie zogeheten Gevechtsgroepen een gebied bezet houden dat zich vanaf het Beatrixkanaal, ten noorden van het vliegveld, langs het Wilhelminakanaal uitstrekte tot ongeveer drie kilometer voorbij de Heuvelse brug. […] Laat in de avond van de 17e oktober had de Irene Brigade zich ongeveer 400 meter vanaf het kanaal in de hele toegewezen frontsector geïnstalleerd. De Brigadecommandant had zijn post ingericht te Oerle, terwijl de eigen artillerie werd opgesteld op de Mostheuvel in Wintelre. Tot en met de bevrijding van Oirschot, op 24 oktober 1944, zouden Nederlandse soldaten			Geschutmunitie	Indicatie 1: Artilleriebeschietingen Vanaf 17 oktober 1944 tot en met 24 oktober 1944 zouden drie gevechtsgroepen van de Prinses Irene Brigade de stellingen op de zuidoever van het Wilhelminakanaal tussen Oirschot en Best bemannen. De verdedigingslinie was vastgesteld op circa 400 meter afstand van het kanaal. Ook de Prinses Irene Brigade werd belaagd door Duits vuur en beantwoordde door terug te vuren en ondervond steun van Britse tanks.

99 [redacted] Geschiedenis van de Koninklijke Nederlandse Brigade 'Prinses Irene' (Den Haag 1959), 48.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
	deze posities blijven bezetten. De Brigade werd gedurende deze tijd nog versterkt met een aantal Engelse tanks.'[100]				
Datum			**Waarneming**		
17-10-1944	[101]		Deze kaart uit het werk van Nierstrasz toont de opstellingen van de Prinses Irene Brigade in de periode van 17 tot 27 oktober 1944. Op de kaart is te zien dat de Brigade in de periode van 17 tot 24 oktober 1944 in de nabijheid van het onderzoeksgebied stelling had genomen.	-	De kaart is contextueel van aard en toont de locaties van stellingen van de Prinses Irene Brigade ten zuiden van het Wilhelminakanaal. Aan de hand van deze kaart is niet vast te stellen of het onderzoeksgebied betrokken was bij militaire handelingen en/of OO-gerelateerde gebeurtenissen.
21-10-1944	'In deze laatste dagen voor de bevrijding van Oirschot trokken nieuwe Duitse troepen Oirschot binnen en werden nieuwe stellingen betrokken. Eenheden van de 256e Volksgrenadierdivisie losten de 245e Infanteriedivisie af. In het gebied van de Lopensestraat/Termeijdensteeg bijvoorbeeld werd in de nacht van 21 op 22 oktober Duitse artillerie opgesteld.'[102]			-	De indicatie is contextueel van aard en omschrijft dat de 245e Duitse Infanteriedivisie werd afgelost door de 256e Volksgrenadierdivisie. De bron omschrijft geen militaire handelingen en/of OO-gerelateerde gebeurtenissen.
24-10-1944	'Oirschot is op 24 oktober, 's middags om half vier bevrijd door de Royal Scots Fusiliers. Dit betrof dan de streek ten noorden van het kanaal. De nacht ervoor hadden de Duitsers zich uit Oirschot teruggetrokken. […] Daardoor is Oirschot uiteindelijk bevrijd zonder dat er één schot gelost werd.'[103]	'Nadat vanaf 18 Sept. 1944 de gemeente Oirschot, speciaal aan de Zuid- en Westzijde, in de oorlogszone werd getrokken, en geleidelijk de geheele bevolking (uitgezonderd doctoren, roode kruis, gemeentesecretaris, politie en brandweer) naar de gehuchten Spoordonk en Straten werd verdreven voor zoover zij niet in Haaren, Berkel c.a. of Oisterwijk kwam, volgde op 24 Oct. 1944 de	'44 Brigade – 6 Royal Scots Fusiliers occupied Oirschot with one company holding the bridge at 286276 which was incompletely blown by the enemy and is still suitable for CI 9 traffic. […] 6th Guards Tank Brigade – 4th Tank Grenadier Guards Oirschot.'[106] '6th Royal Scots Fusiliers moved forward through Best and reached Oirschot by 1800 hours, riding on tanks of 4th Grenadier Guards, who were in support.'[107]	-	De literatuur- en archiefbronnen omschrijven de bevrijding van Oirschot. Doordat de Duitsers zich hadden teruggetrokken, konden de Geallieerden de plaats innemen zonder dat er gevechten hebben plaatsgevonden. Op basis van de informatie uit de bronnen zijn er geen

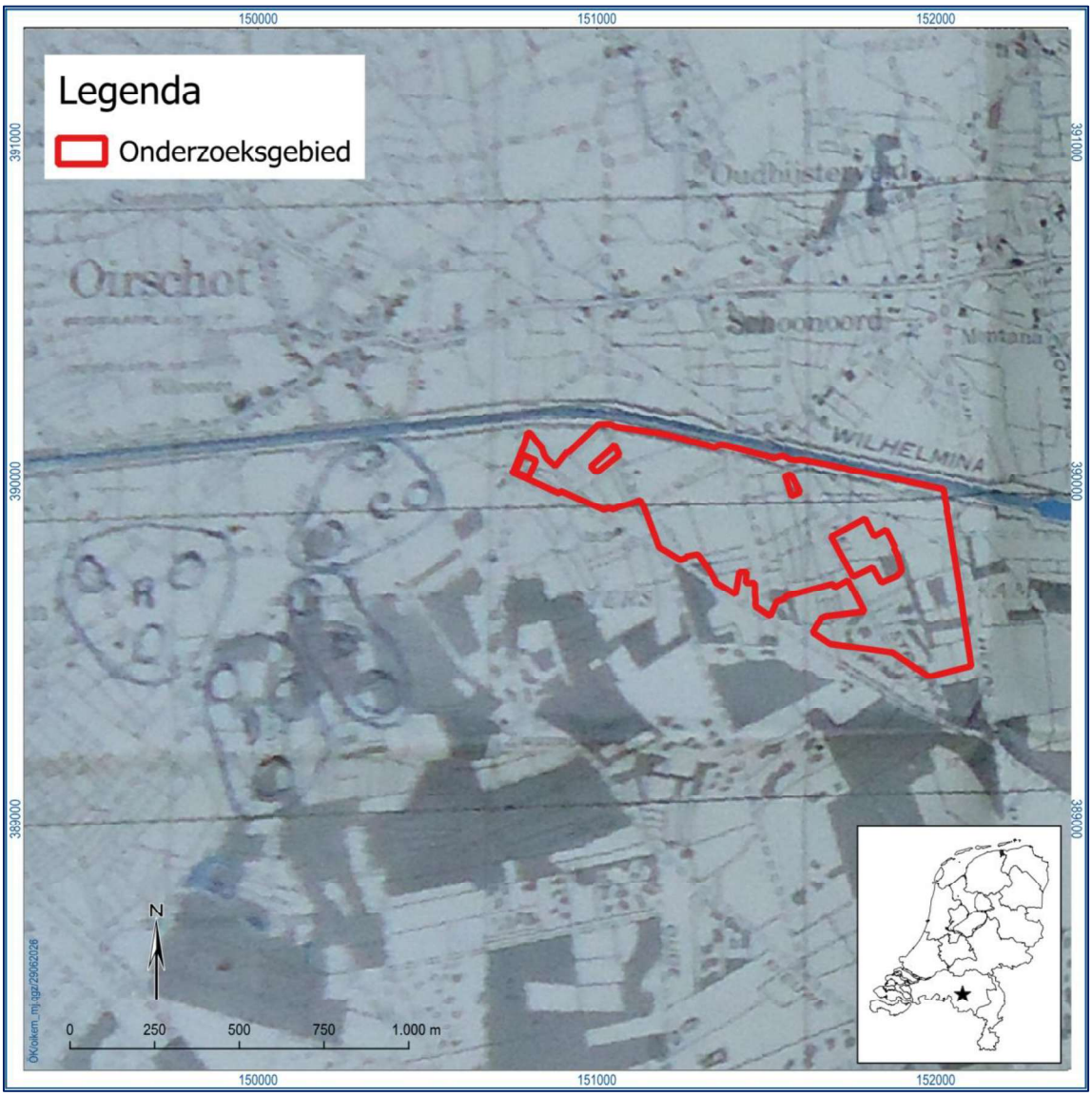
100 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 94-95.
101 [redacted]nis van de Koninklijke Nederlandse Brigade 'Prinses Irene' (Den Haag 1959), Schets 11.
102 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), 97.
103 [redacted] Ooggetuigen van de bevrijding: de laatste oorlogsweken in de Kempen (Eindhoven 1995), 81.
106 H.Q. 15th (Scottish) Infantry Division October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 466.
107 H.Q. 44th (Light) Infantry Brigade & Def. Platoon October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 646.

Datum:	Secundaire schriftelijke bron Literatuur:	Primaire schriftelijke bron Nationale archieven	Primaire schriftelijke bron Internationale archieven	Ingezette OO	Relevantie
		bevrijding door de mannen van de Prinses-Irene-Brigade.'[104] 'Welke datum is voor Uw gemeente bepaald als de officieele datum van bevrijding? 24 October 1944.'[105]	'At 1600 hours orders were received to take over from one Squadron 15 Reconnaissance Regiment at Oirschot 3125. Brigade embossed on tanks of 4th Grenadier Guards arrived at Oirschot 2000 hours with 'C' Company guarding crossing at 309264.'[108]		oorlogshandelingen uitgevoerd en/of OO-gerelateerde gebeurtenissen die feitelijk herleidbaar zijn naar het onderzoeksgebied.
06-01-1945	'V-1 neergestort te Oirschot omstreeks 13.15 uur. Getroffen werd in het buitengebied de Hei op ca. 200 meter ten westen van de Eindhovensedijk op ca 300 meter voorbij de afslag naar het sportcomplex de Kemmer.'[109] '13.15 uur. In het buitengebied de Hei, plm. 200m. westelijk van de Eindhovensedijk en plm. 300 m. voorbij de afslag naar het sportcomplex de Kemmer.'[110]	In den middag van 6 Januari 1945, omstreeks 13.15 uur, is in een perceel bouwland, toebehoorende aan den landbouwer, J. van Cuijk, gelegen ten Westen van het rijwielpad Oirschot-Eindhoven, onder de gemeente Oirschot, een projectiel neergestort, vermoedelijk een V2. Het projectiel heeft een gat geslagen, met een middellijn van naar schatting 10 Meter en een diepte van naar schatting 5 a 6 Meter. Persoonlijke ongevallen hebben niet plaats gehad. De plek waar het projectiel is terechtgekomen is op een afstand van pl. M. 2.5 K.M. gelegen vanaf de bebouwde kom der gemeente Oirschot.'[111]		-	De indicatie opschrijft een V-1 inslag op 6 januari 1945. Deze inslag zou hebben plaatsgevonden op een afstand van ongeveer 200 meter ten westen van de Eindhovensedijk. Door deze afstand heeft de indicatie geen invloed op de uitkomst van deze bureaustudie en zal niet verder worden meegenomen.

Tabel 6. Overzichtstabel oorlogshandelingen/indicaties met verwijzingen naar (de omgeving van) het onderzoeksgebied.

104 Proclamaties van de bevrijding van de Duitse bezetting en verstrekken van informatie door de burgemeester aan hoger gezag over de algemene toestand in de gemeente na de bevrijding. 1944-1945, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10665 Gemeentebestuur Oirschot 1932-1969, inv. nr. 55.
105 Burgemeestersverklaringen betreffende (o.a.) de bevrijdingsdatum, verzetsdaden, verzetslieden en gesneuvelden bij verzetsdaden: Obbicht en Papenhoven t/m Ovezande, Nederlands Instituut voor Militaire Historie, Den Haag, 420 Burgemeestersverklaringen 1940-1945, inv. nr. 39.
108 6th Royal Scots Fusiliers October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1364.
109 [redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (z.p. z.j.), 2434.
110 [redacted] Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944 (Oirschot 1994), bijlage 6.
111 Stukken betreffende Luchtbeschermingsdienst Oirschot, Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Eindhoven, 10663 Luchtbeschermingsdienst Oirschot, 1930-1945, inv. nr. 3.

De onderstaande figuren ondersteunen de informatie zoals weergegeven in tabel 6.

Figuur 5. Uitsnede van een kaart uit de War Diary van de 1st Brigade of the Black Watch. Deze uitsnede toont de troepenlocaties ten zuiden van het Wilhelminakanaal in september 1944 ten opzichte van het onderzoeksgebied. De troepenlocaties van de A-, B-, C- en D-Company bevinden zich direct ten westen van het onderzoeksgebied (Bron: 1st Brigade of the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1265.)

Figuur 6. Uitsnede van een Defence Overprint van 23 oktober 1944 ter hoogte van het onderzoeksgebied (rode kader). Op deze uitsnede is te zien dat ten noorden van het Wilhelminakanaal een reeks van Duitse stellingen en verdedigingswerken aanwezig was. (Bron: Defence Overprint Oirschot 23-10-1944, Library and Archives Canada, Ottawa, sheet 18 S.W.)

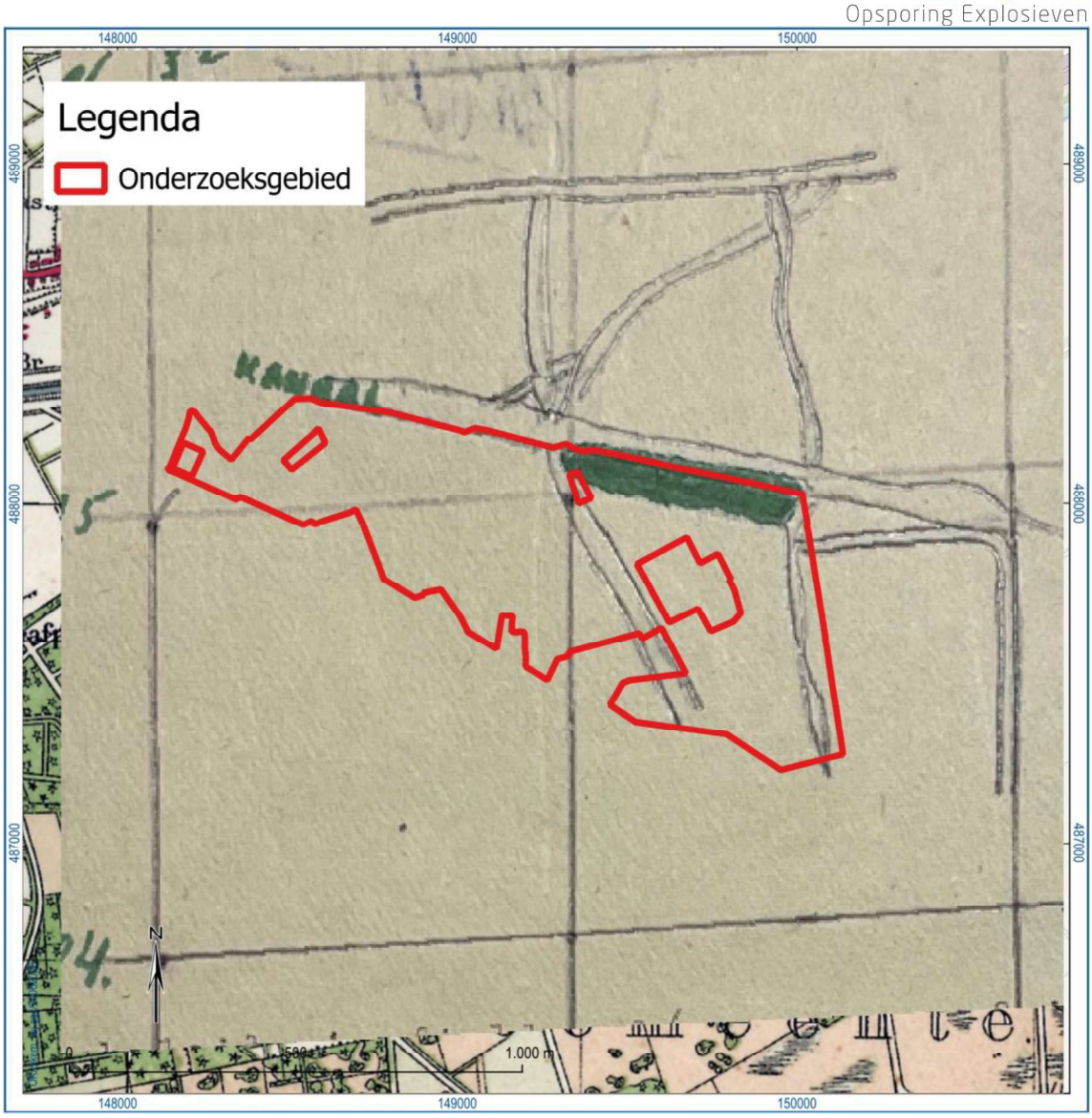
3.4 Mijnenveldregister

Bij de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) zijn gegevens uit het mijnenveldregister aangevraagd over de mogelijke aanwezigheid van mijnenvelden in en nabij het onderzoeksgebied. Uit de door de EODD aangeleverde gegevens blijkt dat er een mijnenveld heeft gelegen in het onderzoeksgebied.

Figuur 7. Uitsnede mijnenkaart uit Book 10 Zuid-Holland Noord-Brabant en Noord-Limburg, sheet 18 S.W.

Het betreft het mijnenveld aangemerkt met nummer 17G welke in de oorlog ten zuiden van het Wilhelminakanaal is aangelegd. In figuur 8 is het mijnenveld weergegeven ten opzichte van het onderzoeksgebied op basis van een schets uit het ruimrapport.

Figuur 8. Ligging mijnenveld ten opzichte van het onderzoeksgebied.

Volgens de gegevens uit het ruimrapport is het veld gelegd door een Duits onderdeel. Op 28 juli 1945 heeft de '1 Netherlands Bomb Disposal and Mine Clearing Coy nr. 6 Section' het veld onderzocht. In mijnenveld 17G is een onbekend aantal mijnen (soort ook onbekend) gelegd. Er zijn geen mijnen geruimd tijdens de controle van het veld. Volgens het CS-VROO-02 is het uitgangspunt voor mijnenvelden dat ze geheel geruimd zijn als er een ruimrapport aanwezig is. Verder stelt het document dat er ondanks de afwezigheid van een legrapport, het aannemelijk is dat het mijnenveld is geruimd, omdat het noodzakelijk was ten behoeve van de geallieerde opmars, of achteraf ten behoeve van de veiligheid van burgers.

Echter, vooruitlopend op paragraaf 3.5 *Naoorlogse ruimingen van OO*, blijkt dat er na de oorlog vondsten van mijnen zijn gedaan aan de Eindhovensedijk. Hierdoor ontstaat het vermoeden dat er mijnen waren gelegd en zal het mijnenveld niet buiten beschouwing gelaten worden. Aangezien er geen legrapport beschikbaar is, is het niet bekend of er daadwerkelijk landmijnen gelegd waren, noch welke aantallen en type landmijnen het betrof. Het ingetekende mijnenveld zal meegenomen worden in de afbakening als een aandachtsgebied, maar zal niet afgebakend worden als een 'op mijnen verdacht gebied'.

3.5 Naoorlogse ruimingen van ontplofbare oorlogsresten

In de archieven van de EODD bevinden zich gegevens van naoorlogs aangetroffen en geruimde OO vanaf de jaren ‘70. De beperkingen van deze bronnen zijn weergegeven in *paragraaf 2.9 Nauwkeurigheid en herleidbaarheid*.

In de navolgende tabel zijn de EODD-meldingen weergegeven die relevant zijn voor Oirschot. Met een lichtrode kleur zijn de ruimingen aangegeven welke relevant zijn voor het onderzoeksgebied. Vermeld dient te worden dat vele ruimingen niet naar een specifieke locatie herleidbaar zijn en er een groot aantal van de ruimingen verband houdt met het feit dat de Oirschotse Heide een functie heeft als militair oefengebied.

Doordat de exacte vindplaats van de munitieartikelen op basis van het ruimrapport niet achterhaald kon worden, vervalt het figuur waarop vindlocaties zijn weergegeven. Er is voor gekozen om met een lichtrode arcering mogelijk relevante ruimingen aan te duiden welke herleidbaar zijn naar de Eindhovensedijk. Hieruit is gebleken dat er diverse typen geschutmunitie in verschillende kalibers en landmijnen zijn gevonden. Dit komt overeen met het beeld uit de bestudeerde bronnen met betrekking tot het indicatieonderzoek.

UO-nummer	Datum	Omschrijving ligplaats	Aangetroffen
19710402	03-03-1971	Krtcoord: 018055 lpl Oirschot	1x Brisantgranaat van 75mm.
19710412	04-03-1971	Lpl Oirschot	500x Patronen klein kaliber munitie; 10kg Schroot.
19712308	25-10-1971	Oefenterrein Lpl	1x Scherfbom van 20lbs; 1x Brandbom van 2kg.
19720139	26-01-1972	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 7,5cm (Duits).
19721012	05-05-1972	Legerplaats Oirschot	1x Oefenhuls (dummy); 2x Patronen sein; 70x Patronen klein kaliber munitie divers.
19721208	29-05-1972	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier; 1x Brisantgranaat van 8,8cm.
19721537	04-07-1972	A-cie CSM Piroc, Oirschot	1x Brisantgranaat van 7cm.
19722028	05-09-1972	Legerplaats Oirschot	3x Brisantpantsergranaten van 8cm (Duits).
19732076	04-09-1973	Beekersberg 3, Oirschot	1x Loodmantelprojectiel van 2cm.
19732628	05-11-1973	In de wachtloods, Oirschot	1x OS Brisantgranaatpatroon 120mm-TK.
19750502	08-03-1975	Oirschotsedijk nabij afrastering Legerplaats, Oirschot	1x Oefenmijn M25.
19752462	26-09-1975	13e pantserinfanteriebrigade achter gebouw 85, Oirschot	1x Oefenbrisantgranaat van 40mm.
19760722	28-03-1976	Achter lpl Oirschot	1x Brisantgranaat van 75mm met schokbuis.
19760930	12-04-1976	Boterwijksestraat 21a, Oirschot	1x Pantsergranaat van 17 ponder, niet verschoten.
19761026	20-04-1976	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 17 ponder.
19761158	27-04-1976	Lpl Oirschot, oversteekplaats 4	1x Pantsergranaat van 17 ponder, verschoten.
19761437	17-05-1976	Kazco achterwacht lpl Oirschot	1x Brandbom van 1kg; 1x Granaat van 2 inch.
19763161	24-09-1976	Gen. Maj. De Ruiter v. Stevinkazerne, Oirschot	1x Brisantgranaat van 37mm met schokbuis; 1x Pantsergranaat van 2cm; 1x Brisantgranaat van 2 inch (leeg).
19770197	27-01-1977	Kazco lpl, Geb 23, Oirschot	5x Patronen klein kaliber munitie.
19771877	07-06-1977	Landgoed 's Heerenvijvers, Oirschot	1x Handgranaat MK II met ontsteker.
19771917	10-06-1977	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 8,8cm met schokbuis; 1x Raketmotor van 2,36 inch (leeg).
19773306	05-10-1977	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 75mm met tijdbuis, niet verschoten.

19773424	17-10-1977	Gen. R. V.S. Kazerne, Oirschot	1x Brisantgranaatpatroon van 2cm (compleet); 2x Brisantgranaten van 2cm, niet verschoten met ontsteker.
19773920	11-12-1977	Legerplaats, Oirschot	1x Rookgranaat van 4.2 inch w.p. met ontsteker.
19773953	16-12-1977	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier.
19791666	20-06-1979	Oefenterrein, Oirschot	1x Brisantpantsergranaat van 7,5 cm (Duits) zonder bodembuis, zonder lading, niet verschoten.
19792540	11-09-1979	Gen. Maj. RVS kazerne, Oirschot	1x Brisantgranaat raket van 3,5 inch leeg; 1x Granaat kartels van 7cm (Oud-Hollands).
19792632	20-09-1979	[redacted], Oirschot	1x Schokbuis nr. 119.
19811095	21-04-1981	[redacted] Steveningskazerne, Oirschot	Ca. 25kg restanten van 3,5 inch oefenantitank brisantgranaat raket, leeg, verschoten.
19812027	03-07-1981	Zonnedauw, Oirschot	1x Pantservuist klein model.
19812164	16-07-1981	Oefenterrein bij de Lpl Oirschot	3x Brisantgranaten van 2cm, niet verschoten, met schokbuis 1500 serie.
19812357	04-08-1981	Lpl Oirschot	1x Rookgranaat fosfor van 4,2 inch met restant schokbuis.
19820257	10-02-1982	Legerplaats Oirschot	1x Onschadelijke kern afkomstig van APD3-T Practice van 105mm L53 (naoorlogs)
19822705	18-08-1982	Kazerne, Oirschot	Ca. 500x Klein kaliber munitie divers.
19823918	24-11-1982	Legerplaats, Oirschot	8x Rookpotten; 3x Mondingsvlam nabootsers; 11x Restanten afkomstig van oefenantitankbrisantgranaat raket van 3,5 inch.
19840937	03-04-1984	Camping Bosman, Eindhovensedijk, Oirschot	4x Lichtgranaat van 2 inch mortier met restant aanvuur/uitstootlading.
19842455	20-07-1984	Kazerne, Oirschot	1x Oefenantitankbrisantgranaat raket (gevechtskop) van 3,5 inch; 1x Pantsergranaat van 37mm met lichtspoor; 1x Huls van 37mm.
19842833	27-08-1984	Gen. De Ruinter v. Stevin Kazerne, Oirschot	3x Antitankmijn Dm 4041 (DL).

19850270	20-02-1985	Gen. Maj. De Ruyter van Stevinkazerne, Oirschot	4x Rookpotten nr. 21; 4x Oefenbrisantgranaten van 2cm, verschoten; 7x Hulzen staal van 2cm verschoten; 100x Klein kaliber munitie diversen.
19852661	26-08-1985	Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 8,8 cm met schokbuis, niet verschoten.
19852973	24-09-1985	Mil. Oefenterrein Oirschot	1x Brisantgranaat van 75mm (Oud-Hollands).
19860694	02-04-1986	Geb. 4, Kamer 9, Oirschot	2x Oefenantitank brisantgranaat raket van 3,5 inch, verschoten; 1x Kop van oefenantitank brisantgranaatraket van 3,5 inch.
19860811	09-04-1986	RFS Kazerne, Oirschot	Ca. 100x Klein kaliber munitie; 2x Thunderflashes; 1x Subkaliber van 14,5 mm.
19860839	11-04-1986	Schietbaan, Oirschot	1x Brisantpantsergranaat van 75mm (Duits).
19862139	29-06-1986	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Seinrookgranaat WP van 4,2 inch mortier met schokbuis.
19863395	08-10-1986	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 8,8 cm; 1x Rookgranaat van 2 inch mortier.
19871359	21-05-1987	Oefenterrein, Oirschot	2x Rookgranaten van 2 inch mortier; 1x Lichaam van handgranaat (leeg); 50x Klein kaliber munitie.
19981635	26-05-1988	Galgerbos 7, Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier.
19881792	08-06-1988	Hemelrijken 1 te Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier.
19890822	30-03-1989	Fam. Rijen Hemelrijken 1, Oirschot	1x Restant van 2 inch mortier rookgranaat.
19891076	17-04-1989	RVS Kazerne, Oirschot	1x Oefenantitank brisantgranaat raket; 75x Klein kaliber munitie, diverse; 1x Houder magazijn met klein kaliber munitie.
19893276	10-10-1989	Oefenterrein, Oirschot	1x Brisantpantsergranaat van 8,8cm, verschoten.
19900483	07-03-1990	Ruijter Steveninckkazerne (KL), Oirschot	1x Rookgranaat van 25 ponder met ontsteker.
19901102	25-04-1990	Oefengebied, Oirschot	1x Oefenmijn antitank; 2x Brisantgranaten van 2cm (Duits); 1x Brisantgranaat van 13mm (niet verschoten).

19903041	06-11-1990	Lpl. Oirschot, geb. 86	1x Huls van 2cm munitie (Duits).
19910753	08-04-1991	Militair oefenterrein, Oirschot	4x Brisantpantsergranaat van 2cm, verschoten (Duits).
19910775	09-04-1991	Tegen geb. 202, RWS kazerne, Oirschot	1x Brisantgranaat van 2cm zonder ontsteker (Duits).
19911337	03-06-1991	Gen. Maj. De Ruyter v. Stevenick Kazerne, Oirschot	1x Lichtgranaat van 81mm mortier; Ca. 200x Klein kaliber munitie diversen; 1x Oefenbrisantgranaat van 20mm.
19911431	13-06-1991	Legerplaats Oirschot	2x Brisantgranaten van 3 inch mortier; 1x Staartstuk van 3 inch mortier.
19911616	10-07-1991	De Ruiter v. Stevenickkaz. Oirschot	1x Raket van 3,5 inch.
19912349	08-10-1991	Legerplaats Oirschot	1x Oefenbrisantgranaat van 60mm mortier met restant tijdschokbuis; 3x Klein kaliber munitie.
19921645	20-07-1992	Bouwplan ‘Ekerschot’, Oirschot	7x Rookgranaten van 2 inch mortier; 10x Brisantgranaten van 2 inch mortier; 6x Brisantpantsergranaat van 75mm; 1x Pantsergranaat van 17 ponder; 1x Brisantgranaat.
19922211	05-10-1992	Michiel de Ruyterlaan bij perceel 5, Oirschot	1x Brisantgranaat van 2 inch mortier (niet verschoten); 1x Rookgranaat van 2 inch mortier (niet verschoten).
19930392	06-03-1993	Op de kazerne, Oirschot	1x Brisantgranaat patroon van 40mm niet verschoten.
19930963	29-04-1993	Ekerschot, Oirschot	1x Handgranaat Mills 36.
19932384	29-10-1993	Legerplaats Oirschot (bospomp)	1x Raketmotor afkomstig van 3,5 inch raket (leeg).
19941392	28-06-1994	Gen. Maj. De Ruyter van Stevenink kaz. Oirschot	1x Oefen antitank brisantgranaat van 3,5 inch raket.
19941397	29-06-1994	Gen. Maj. De Ruyter van Stevenink kaz. Oirschot	10x Oefen antitank brisantgranaten van 3,5 inch raketten.
19941779	23-08-1994	Boterwijksestraat 15, Oirschot	1x Rookgranaat van 25 ponder verschoten/leeg.
19941964	21-09-1994	Legerplaats, Oirschot	1x Handgeweergranaat MK 2; 2x Handgranaat no. 39; 1x Brisantpantsergranaat van 2cm; 3x Brisantgranaat patronen van 2cm met ontsteker.

19952342	25-10-1995	De Ruyter van Stevenink kazerne Oirschot	1x Oefen antitank brisantgranaat raket van 3,5 inch, verschoten met dummy ontsteker.
19952370	26-10-1995	De Ruyter van Stevenink kazerne Oirschot	26x Oefen antitank brisantgranaten van 3,5 inch raket met OBB verschoten; Diverse restanten afkomstig van 3,5 inch oefen antitank brisantgranaat rakketten.
19960662	12-04-1996	Oefening Deel 'Total Intergration', Oirschot	3x Rookbussen (1 Belgisch, 2 Hollandse); 18x Klein kaliber munitie divers.
19961157	31-05-1996	Poort 13, Oirschot	1x Restant brisantgranaat van 8cm met schokbuis (gevuld); 1x Brisantgranaat van 8cm mortier.
19961884	10-09-1996	Gen. Maj. De Ruiter v. Stevinkaz. Oirschot	Ca. 300x Klein kaliber munitie diverse, aangetroffen tijdens saneringswerkzaamheden.
19962040	30-09-1996	Eindhovensedijk (pirochut), Oirschot	2x Brandbomrestanten 1kg Duits; 1x Springrookgranaat fosfor van 4,2 inch met restant ontsteker zonder staartstuk.
19971647	27-07-1997	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 10cm Duits zonder ontsteker, niet verschoten.
19971648	27-07-1997	Oirschotsedijk 20, Kaz. Oirschot	1x Excersitiemijn nr. 26.
19980090	21-01-1998	Wintelresedijk, Oirschot	1x Brisantgranaat van 7,5cm Tl met tijdbuis 30/45 (verschoten) (Duits).
19980662	08-04-1998	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Struikeldraadlichtsein DM16 (naoorlogs)
19982063	15-10-1998	Winterigsedijk (FT 619051) Oirschot	2x Struikeldraad lichtsein DM16.
19990868	14-05-1999	Legerplaats Oirschot	2x Oefen lanceerkoker nr. 245.
19991413	04-08-1999	Mob Complex, Oirschot	1x Oefen antitank brisantgranaat raket van 3,5 inch (verschoten).
19991481	17-08-1999	't Laar 3, Oirschot	1x Springrookgranaat van 3 inch mortier met restant schokbuis.
19991849	06-10-1999	Oefenterrein Oirschotse Heide FT 2800590, Oirschot	1x Brisantgranaat van 8 cm mortier met schokbuis.
20000057	12-01-2000	Militair oefenterrein Oirschotse heide, Oirschot	2x Brisantpantsergranaten van 7,5 cm met bodembuis (niet verschoten); 1x Brisantgranaat van 7,5 cm met schokbuis (niet verschoten)
20000694	16-04-2000	Gen. Maj. Rvs kazerne, Oirschot	1x Oefenscherfhandgranaat nr. 2 zonder ontsteker.
20000893	08-05-2000	Oefenterrein Oirschotse Heide, Oirschotsedijk, Oirschot	1x Rookgranaat van 2 inch mortier, verschoten.

20001595	21-08-2000	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier met restant schokbuis.
20002218	17-11-2000	RVS Kazerne, DGW&T gebouw, Oirschot	1x Oefen antitank brisantgranaat raket van 3,5 inch verschoten.
20002270	27-11-2000	Boterwijksestraat 24, Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier met restant schokbuis.
20010025	04-01-2001	Bivakterrein Oirschotse heide, Oirschot	1x Rocket hand fired; 1x Luminating w/para (naoorlogs).
20010296	07-03-2001	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Rocket handfired (naoorlogs)
20010519	19-04-2001	De Ruyter Stevenick kazerne, Oirschot	1x Brisantpantsergranaat van 75mm, verschoten.
20010825	30-05-2001	Generaal-Majoor de Ruyter van Stevinkazerne, Oirschot	2x Excersitie antitankmijn nr. 26 en M6 M2; 1x Oefen antitank mijn (rook) (naoorlogs).
20021040	02-07-2002	Oefenterrein Oirschot, nabij Pirochut	1x Brisantgranaat patroon van 2cm; 1x Restant rookgranaat van 2 inch mortier.
20021182	27-07-2002	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantpantsergranaat van 7,5cm niet verschoten (Duits); 1x Brisantgranaat van 4,7 cm niet verschoten.
20030998	18-06-2003	40 meter voor ingang R. v. Stevening Kaz. Oirschot	1x Oefen brisantgranaat van 7,62 cm met schokbuis (verschoten).
20031825	05-11-2003	Gebouw 120 bij 13 Pagncie, Oirschot	300 gram tnt; 1x Restant elektrische slagpijp; 2x Restant ontsteker; 8x Oefen antipersoneelsmijn; 33x Restant handgranaat ontsteker; 1x Windkap oefen antitank brisantgranaatraket van 3,5 inch.
20040032	12-01-2004	Oirschot, oefenterrein vak C	1x Brisantpantsergranaat van 75mm met bodemplug, niet verschoten.
20040056	20-01-2004	RVS Kazerne, Oirschot	60x Restant staartstukken van 3,5 inch raket; 2x Antipersoneelsmijn oefen nr. 24; 2x Restant vermoedelijk van 3,5 inch raket.
20040529	17-04-2004	Oefenterrein RVS Kaz. Oirschot	1x Excersitie granaat van 155mm.
20040737	14-05-2004	Steenovenweg, bosperceel, Oostelbeers	1x Brisantscherfbom van 260lbs met neusbuis AN M103, gewapend (US).
20041263	28-08-2004	Kazerne Oirschot	1x Pantsergranaat van 40mm zonder lichtspoor, niet verschoten.

20041277	31-08-2004	Pierok-hut op oefenterrein, Oirschot	1x Scherfhandgranaat no. 1 Oud-Hollands.
20041447	04-10-2004	Oefenterrein Oirschotse Heide, Oirschot	1x Rookgranaat van 2 inch mortier, verschoten.
20050067	15-01-2005	Hemelrijken, Oirschot	1x Rookgranaat van 2 inch mortier, compleet.
20050227	04-03-2005	Oefenterrein Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 3,7 cm met restant schokbuis, verschoten.
20050407	07-04-2005	Koffiebosje in Oirschot	1x Brisantgranaat van 5cm mortier, met restant ontsteker, verschoten.
20051412	01-10-2005	Eindhovensedijk te Oirschot	1x Brisantgranaat van 3 inch mortier.
20051685	17-11-2005	Strijpse Kampen te Oirschot (rijschool)	1x Granaat kartels van 7 veld, verschoten.
20060190	15-02-2006	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Brisantgranaat van 8,8 cm met restant ontsteker, niet verschoten (Duits).
20060356	22-03-2006	Eindhovensedijk te Oirschot	1x Brisantgranaat van 40mm zonder ontsteker, niet verschoten (USA).
20060558	21-04-2006	Oirschotse Heide te Oirschot	1x Rookhandgranaat L70A1 (leeg).
20070270	26-02-2007	Eindhovensedijk in Oirschot	1x Springrookgranaat van 10,5 cm met restant ontsteker, verschoten.
20070441	27-03-2007	Oirschotse Heide Piroc hut, Oirschot	1x Brisantbom SD10 met restant ontsteker
20070530	05-04-2007	Oirschotse Heide, Oirschot	1x Rookgranaat van 1 inch.
20070710	29-04-2007	Eindhovensedijk, Oirschot	1x Antitankmijn DM31, exercitie.
20080378	27-03-2008	Oefengebied Oirschotse Heide, Oirschot	2x Struikeldraad lichtsein nieuw model (naoorlogs).
20080652	08-05-2008	Gebouw 2 Oirschot	1x Lichaam van vermoedelijke rook/lichtgranaat van 155mm met seinbuis (verschoten); 1x Lichtgranaat.
20081656	19-11-2008	Oefenterrein Oirschot, 31UFT 64800630	1x Restant rookgranaat van 2 inch mortier.
20100365	20-03-2010	Hemelrijken, Oirschot	1x Scherfhandgranaat met ontsteker.
20100285	09-03-2010	Oirschotse Heide, locatie Hemelrijke	2x Brisantgranaten van 3 inch mortier met schokbuis.
20101682	17-11-2010	Eindhovensedijk, Oirschot	1x Antitankmijn: oefenantitankmijn M12 (US).
20110664	24-04-2011	Eindhovensedijk, Oirschot	1x Brisantgranaat van 81mm mortier met schokbuis M52 (US) (verschoten).
20110718	01-05-2011	Steenovenweg Oirschot	1x Oefenantitankmijn nr. 28.
20140635	29-03-2014	's Heerenvijver Oirschot	1x Scherfhandgranaat no. 36.
20140981	03-05-2014	Eindhovensedijk Oirschot	1x Brisantgranaat van 8,8 cm met schokbuis AZ23 (Duits) (niet verschoten).

20140984	04-05-2014	Eindhovensedijk 63, Oirschot	1x Adapter ring van een granaat; 1x Brisantgranaat van 4.2 inch mortier met restant schokbuis no. 152/162 (zonder staartstuk).
20142270	25-11-2014	Eindhovensedijk, Oirschot	1x Antitankmijn M6;
20150743	22-04-2015	Eindhovense Dijk, Oirschot	1x Brisantpantsergranaat van 75mm met bodembuis M66 (verschoten).
20161549	19-09-2016	Eindhovensedijk 42 Oirschot	1x Exercitie handgranaat nr. 1C1.

Tabel 7. Uitwerking naoorlogse ruimingen.

3.6 Onderzoeksrapport Vertragingsmechanismen TNO

Naar aanleiding van onderzoeksvraag 2 is op verschillende manieren een inspanning verricht om te achterhalen of er afwerpmunitie met trillingsgevoelige ontstekingsmechanismen kan worden aangetroffen in het onderzoeksgebied. Wanneer uit bronnenmateriaal blijkt dat dit het geval is, dan wordt getracht om te achterhalen om welke ontstekers het gaat. Het ontstekingstype is van belang omdat elk type een eigen mate van trillingsgevoeligheid kent.

In 2015 is door TNO een onderzoek gepubliceerd naar de ontstekers van vliegtuigbommen uit de Tweede Wereldoorlog in de Nederlandse bodem. Dit rapport bevat overzichtslijsten van aangetroffen afwerpmunitie met daarbij vermeld de ontstekers. In het rapport zijn geen ruimingen van afwerpmunitie aangetroffen die herleidbaar zijn tot het onderzoeksgebied.[112]

112 TNO, Inventarisatie van WOII vliegtuigbom ontstekers in NL bodem, Rapportnummer R10074 (Rijswijk 16-10-2015) Bijlage C, pagina 18.

4 Afbakening verdacht gebied

Uitgaande van het vooronderzoek Conflictperiode vindt er een afweging plaats omtrent de indicatie verdacht/onverdacht. De conclusie 'verdacht gebied' wordt getrokken indien op basis van de beoordeling van indicaties er, volgens een onderbouwde inschatting, voor het gehele of een gedeelte van het onderzoeksgebied sprake is van de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Indien dit niet het geval is, wordt er geen verdacht gebied vastgesteld en afgebakend.

4.1 Beoordeling bronnenmateriaal indicaties

Middels het vooronderzoek Conflictperiode zijn er aanwijzingen achterhaald dat (de omgeving van) het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij oorlogshandelingen:

Op basis van het vooronderzoek Conflictperiode is gebleken dat er artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden tussen Geallieerden en Duitsers. Artilleriebeschietingen betreffen beschietingen tegen grond- en luchtdoelen. Beschietingen tegen gronddoelen werden uitgevoerd om vuursteun te geven aan eigen troepen. Hierbij werden grondgebonden geschut, mortieren, grondgebonden (meervoudige) raketwerpsystemen en/of scheepsgeschut ingezet. Kenmerk van een artilleriebeschieting tegen gronddoelen is dat veelal grote hoeveelheden geschutmunitie en/of raketten werden afgevuurd op een relatief klein gebied.

Gedurende de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 heeft het onderzoeksgebied en de omgeving ervan gelegen in een frontlinie. Het Wilhelminakanaal vormde de grens tussen de Geallieerden ten zuiden van het kanaal en de Duitsers ten noorden van het kanaal. Beide partijen namen elkaar onder vuur door middel van geschutmunitie.

Tevens is er vastgesteld dat er binnen de contouren van het onderzoeksgebied mogelijk een mijnenveld (17G) heeft gelegen. Echter ontbreekt een legrapport en is het veld onderzocht op 28 juli 1945, volgens het ruimrapport van de '1st Netherlands Bomb Disposal and Mine Clearing Coy nr. 6 Section'. Tijdens dit onderzoek werden er geen mijnen aangetroffen. Het CS-VROO-02 stelt als uitgangspunt voor mijnenvelden dat ze geheel geruimd zijn als er een ruimrapport aanwezig is. Echter is gebleken dat er na de oorlog langs de Eindhovensedijk vondsten van mijnen zijn gedaan. Hierdoor ontstaat het vermoeden dat er mijnen waren gelegd en zal het mijnenveld niet buiten beschouwing gelaten worden. Deze zal op de Bodembelastingkaart OO te zien zijn als een 'aandachtsgebied'.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Voor een beargumenteerde beoordeling van bovenstaande indicaties dienen conform het CS-VROO-02 de onderstaande onderzoeksvragen te worden beantwoord.

Onderzoeksvragen locatieverwijzing

1. Zijn de locaties van schademeldingen bekend?

Het onderzoeksgebied bevond zich tijdens de Tweede Wereldoorlog in een agrarische regio met nauwelijks bebouwing in de omgeving. Hierdoor zijn er geen schademeldingen die herleidbaar zijn naar het onderzoeksgebied.

2. Zijn er luchtfoto's beschikbaar waarop kraters en/of schade aan de infrastructuur zichtbaar zijn?

De laatste beschikbare luchtfoto waarop het onderzoeksgebied in beeld is gebracht, dateert van 26 september 1944 en is niet van hoogwaardige kwaliteit. Hierdoor is het niet mogelijk geweest om kraters en/of schade naar aanleiding van de artilleriebeschietingen op luchtfoto's aan te duiden.

Onderzoeksvragen achtergebleven Ontplofbare Oorlogsresten

3. Is bekend welke eenheid of eenheden de beschietingen heeft/hebben uitgevoerd?

Ja, het waren verschillende Britse eenheden aan de zuidzijde van het kanaal en ten noorden van het kanaal Duitse eenheden. De Britse eenheden werden een week voor de bevrijding afgelost door de Prinses Irene Brigade. Zie de tabel in paragraaf 3.2 voor een gedetailleerder overzicht van de eenheden.

4. Is bekend welke typen geschut en kalibers zijn ingezet?

Op basis van de indicaties uit de geschreven bronnen en de ruimingen van verschoten geschutmunitie door de EODD, zijn mogelijk aan te treffen kalibers vastgesteld vanaf 2 inch tot en met ten minste 10,5cm.

5. Is bekend hoeveel granaten er zijn verschoten?

De hoeveelheid is niet feitelijk vast te stellen.

6. Konden hier in relatie tot de bodemgesteldheid blindgangers onopgemerkt achterblijven?

Ja, deze mogelijkheid bestaat. Het gebied had een landelijke invulling en deze is na de Tweede Wereldoorlog vrijwel ongewijzigd.

7. Vonden de beschietingen destijds plaats in landelijk/stedelijk gebied?

De beschietingen vonden plaats in landelijk gebied.

8. Lag het onderzoeksgebied in een opmarsroute?

Het onderzoeksgebied lag in een opmarsroute ten behoeve van Operatie Market Garden.

9. Is het bekend wat de aard van de beschieting was?

Niet feitelijk vast te stellen.

10. Is het bekend binnen welk tijdsbestek de beschietingen hebben plaatsgevonden?

De beschietingen vonden plaats in de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944.

11. Lag het onderzoeksgebied aan een statisch front?

Het onderzoeksgebied bevond zich voor ruim een maand in een statisch front.

Onderzoeksvragen afbakening verdacht gebied

12. Zijn er schademeldingen te relateren aan deze beschietingen?

Er zijn geen schademeldingen aangetroffen die feitelijk herleidbaar zijn naar het onderzoeksgebied.

13. Zijn er munitievondsten te relateren aan deze beschietingen?

Ja, volgens het ruimingenregister van de EOD zijn er munitievondsten gedaan met betrekking tot verschoten geschutmunitie welke herleidbaar zijn naar de Eindhovensedijk.

Op basis van bovenstaande onderzoeksvragen en -antwoorden stelt RAAP OPEX dat er voldoende feitelijke aanwijzingen zijn voor de afbakening van verdacht gebied.

4.3 Horizontale afbakening verdacht gebied

Het verdachte gebied zal in deze paragraaf horizontaal worden afgebakend aan de hand van het gestelde in *paragraaf 4.1*, alsmede de uitgangspunten in het CS-VROO-02. De uitgangspunten in het CS-VROO-02 bieden geen sluitende afbakeningsmethodiek. Er mag beredeneerd van worden afgeweken, bijvoorbeeld wanneer het uitgangspunt niet aansluit bij de specifieke situatie in het vooronderzoek.

De volgende feitelijk herleidbare indicaties zijn achterhaald met betrekking tot de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied en in het navolgende schema in kleur (blauw) weergegeven:

Figuur 9. Overzicht van mogelijke oorzaken/scenario's voor de aanwezigheid van OO. In blauw zijn de indicaties weergegeven die mogelijk betrekking hebben op het plangebied.

Uit het indicatieonderzoek is gebleken dat het onderzoeksgebied vanaf 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 in zwaarbevochten frontgebied heeft gelegen. Daarbij zijn mortieren en geschutmunitie ingezet. Het onderzoeksgebied had ten tijde van de Tweede Wereldoorlog een landelijke invulling welke grotendeels gelijk is gebleven na de oorlog. Het is mogelijk dat er nog ontplofbare oorlogsresten in de bodem aanwezig zijn in de vorm van verschoten geschutmunitie. Derhalve wordt het volledige onderzoeksgebied horizontaal afgebakend als verdacht op het aantreffen van verschoten munitie met kalibers vanaf 2 inch tot en met 10,5 cm.

Verder wordt het gebied waar vermoedelijk een mijnenveld lag aangemerkt als een aandachtsgebied voor gelegde mijnen. Het is niet feitelijk vast te stellen dat er mijnen zijn gelegd en dat er op het moment mijnen aanwezig kunnen zijn binnen de contouren van het onderzoeksgebied, maar gezien de naoorlogse ruimingen van mijnen, wordt dit veld toch meegenomen.

De gebieden die naar aanleiding van de horizontale afbakening zijn aangemerkt als verdacht 'in de niet naoorlogs geroerde en/of onderzochte' bodem op het aantreffen van Ontplofbare Oorlogsresten, zijn weergegeven op de Bodembelastingkaart Ontplofbare Oorlogsresten in *Bijlage 1*.

4.4 Mogelijk aan te treffen ontplofbare oorlogsresten

Op basis van de resultaten uit de bronnenstudie is getracht informatie te achterhalen over de artilleriebeschietingen welke hebben geleid tot de afbakening van verdacht gebied binnen de contouren van het onderzoeksgebied. De achterhaalde informatie is weergegeven in de navolgende tabel. Om het zoekdoel bij eventuele opsporingswerkzaamheden te bepalen, wordt aangeraden om onderstaande tabel te raadplegen.

Indicatie	Herkomst	Hoofdsoort	Subsoort	Kaliber	Verschijningsvorm	Aantal
Artilleriebeschietingen	Duits en Geallieerd	Geschutmunitie	o.a. mortier- en brisantgranaten	o.a. 20mm, 81mm, 88mm, 75mm, 8,8cm, 17pdr, 4.2 inch, 3 inch, 40mm, 10,5cm	Verschoten	Niet feitelijk vast te stellen.
Potentieel: Landmijnen	Duits	Landmijnen	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.	Gelegd	Niet feitelijk vast te stellen.

Tabel 8. Mogelijk aan te treffen ontplofbare oorlogsresten binnen de als 'verdacht' aangegeven gebieden.

4.5 Verticale afbakening

Om de te verwachten diepte van de vermoede OO vast te kunnen stellen, dient vastgesteld te worden van welke verschijningsvorm er wordt uitgegaan, in dit geval:

- Verschoten

Het CS-VROO-02 stelt dat de maximale diepteligging van geschutsprojectielen en gronddoelraketten is vastgesteld op basis van kengetallen. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de ervaringen die zijn opgedaan bij opsporingsacties door opsporingsbedrijven en ruimingen van aangetroffen Ontplofbare Oorlogsresten door de EODD in de laatste tientallen jaren. Belangrijke parameters hierbij zijn:

- Soort geschut/raket;
- Krombaan of vlakbaan;
- Grondsoort (klei, veen, zand);[113]
- Kaliber geschut/raket.[114]

Aangezien de gegevens voor het merendeel van de benodigde parameters (bijvoorbeeld verwachte snelheid, inslaghoek ed.) ontbreken en/of niet achterhaalbaar zijn, is het niet mogelijk om een op feiten gebaseerde rekenmethode voor de penetratiediepte voor verschoten OO toe te passen. Derhalve hanteert RAAP OPEX een afbakening op basis van ervaringen met de aangehaalde OO in gelijksoortige omstandigheden. Naoorlogse verhogingen of ontgravingen kunnen van invloed zijn op de diepte indicaties.

113 Het onderzoeksgebied heeft een zandgrond: https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens (geraadpleegd op 30-06-2026).
114 Stichting VOMES, Bijlage 02.05 Richtlijnen diepteligging en indringsdiepte (bijlage behorende bij CS-VROO-02), Versie 2021-01.

Hoofdsoort	Verschijningsvorm	Minimale diepte -MV WOII	Maximale diepte -MV WOII	Minimale diepte -MV heden	Maximale diepte -MV heden	Minimale diepte N.A.P.	Maximale diepte N.A.P.
Geschutmunitie	Verschoten	0,10 m -MV	2,00 m-MV	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.
Landmijnen	Gelegd	0,10 m-MV	0,50 m-MV	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.	Niet feitelijk vast te stellen.

Tabel 9. Overzicht globale inschatting diepteligging.

4.6 Resultaten ten opzichte van eerdere onderzoeken

In *paragraaf 1.8* is een inventarisatie van reeds uitgevoerde rapportages uitgewerkt. Hieruit blijkt dat voor het onderzoeksgebied eerder geen onderzoeken zijn uitgevoerd. Derhalve vervalt deze paragraaf.

4.7 Leemten in kennis

- Van eventuele meldingen of ruimingen van (vermoede) explosieven in of direct grenzend aan het onderzoeksgebied zijn over de periode 1940-1944 en 1948-1970 geen gegevens meer bekend bij de EOD en het SSA.
- Er heeft beperkte controle plaatsgevonden of de ontleende adresgegevens corresponderen met mogelijk in de loop van de jaren veranderde huisnummering, straatnamen of perceel-indelingen.
- Bepaalde indicaties die zijn aangetroffen in literatuur en archiefstukken en meldingsrapportages van de EOD zijn niet te herleiden naar een specifieke locatie.
- Blindgangers van luchtdoelartillerie worden conform het gestelde in het CS-VROO-02 niet in de resultaten van het onderzoek meegenomen, tenzij de exacte locatie van een blindganger kan worden vastgesteld.
- RAAP OPEX beschikt niet over luchtfoto's die de frontperiode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 of de periode kort erna duidelijk in beeld brengen ter hoogte van het onderzoeksgebied.
- Het ontbreekt RAAP OPEX aan gegevens om de hoeveelheden mogelijk aan te treffen munitie feitelijk vast te stellen.
- RAAP OPEX beschikt niet over Kriegstagebücher van de Duitse eenheden die actief waren in de omgeving van Oirschot.
- Er is nauwelijks informatie achterhaald over het mijnenveld 17G welke binnen de contouren van het onderzoeksgebied mogelijk heeft gelegen. Het is niet bekend of er mijnen zijn gelegd, en zo ja, het type en aantal.

5 Conclusie en advies

RAAP OPEX heeft een Vooronderzoek Conflictperiode uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten in het onderzoeksgebied 'De Kemmer te Oirschot'.[115] Het doel van deze studie is het verkrijgen van een gefundeerd antwoord op de volgende drie kernvragen:

1. Is het onderzoeksgebied of een deel hiervan betrokken geweest bij oorlogshandelingen en potentieel verdacht (aanwijzingen/indicaties voor de aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten)?

Op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal zijn er feitelijke en positioneerbare gegevens achterhaald die erop wijzen dat binnen het onderzoeksgebied sprake kan zijn van verschoten geschutmunitie. Het onderzoeksgebied heeft in de periode van 21 september 1944 tot en met 24 oktober 1944 in de frontlinie gelegen waarbij er met regelmaat artilleriebeschietingen plaatsvonden. Verder zijn er meerdere ruimingen van geschutmunitie gedaan aan de Eindhovensedijk, waar het onderzoeksgebied aan grenst. Verder is er mogelijk een mijnenveld gelegd in het onderzoeksgebied. Dit is niet feitelijk vast te stellen en wordt daarom aangemerkt als een aandachtsgebied.

2. Indien er sprake is van verdacht gebied wat is dan de hoofdsoort, subsoort, kaliber/gewichtsklasse, nationaliteit, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede Ontplofbare Oorlogsresten (en voor de hoofdsoort afwerpmunitie tevens het type ontstekingsinrichting en het verwachte aantal) en is er sprake van trillingsgevoelige ontstekingsmechanismen m.b.t. afwerpmunitie?

Op basis van het Vooronderzoek Conflictperiode kan in het gehele onderzoeksgebied verschoten geschutmunitie van zowel Geallieerde als Duitse afkomst aangetroffen worden. De te verwachten hoeveelheid kan niet feitelijk worden vastgesteld.

Indien in dit als 'verdacht' aangemerkte gebied (zichtbaar op de Bodembelastingkaart OO in *Bijlage 1*) werkzaamheden gepland zijn, adviseert RAAP OPEX u om het opsporingsproces voort te zetten.

In gebieden die als onverdacht zijn aangemerkt kunnen de geplande werkzaamheden op reguliere wijze worden uitgevoerd. Daarbij wordt u aangeraden om uitvoerende partijen op de hoogte te stellen van het Protocol spontaan aantreffen OO dat in *Bijlage 2* van deze rapportage is opgenomen. Mochten er onverhoopt munitie(gelijkende) objecten worden aangetroffen in de als 'onverdacht' geclassificeerde gebieden, dan wordt u geadviseerd om de werkzaamheden direct te staken en de lokale politie van deze vondst op de hoogte te stellen. Tevens wordt u geadviseerd om in een dergelijke situatie contact op te nemen met een CS-OOO gecertificeerd opsporingsbureau en gezamenlijk vast te stellen of opschaling noodzakelijk is. RAAP OPEX is in bezit van het CS-OOO certificaat en kan meedenken in een vervolgtraject en eventueel diensten verzorgen bij opsporingswerkzaamheden.

Het is van belang expliciet te vermelden dat een vooronderzoek (bureaustudie) naar de mogelijke aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten een indicatief karakter heeft. De resultaten zijn gebaseerd op de beschikbare historische en geografische informatie en leiden tot een onderbouwde risico-inschatting, maar bieden geen absolute zekerheid over de feitelijke aanwezigheid of afwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten.

115 RAAP OPEX raadt de opdrachtgever aan om de bevindingen van deze bureaustudie te delen met de betreffende gemeente waarin het onderzoeksgebied zich bevindt.

Literatuur

[redacted], 2012. *Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied* (4e druk; Den Haag 2012).

[redacted] *Een dorp in de oorlog: Oirschot 1939-1944* (Oirschot 1994).

[redacted] *Het verzet in Oirschot 1940-1944* (Oirschot 1989).

[redacted] *The Nachtjagd War Diaries: an operational history of the German night fighter force in the West*, volume 1 (Walton on Thames 2008).

[redacted] *De oorlog in mei '40* (Utrecht 1963).

[redacted] de, e.a., *Zoeken en schrijven. Handleiding bij het maken van een historisch werkstuk* (Rijswijk 1992).

[redacted] *Brabant bevrijd* (Hulst 1993).

[redacted] Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945 (niet gepubliceerd).

[redacted] *The Fighter Command War Diaries : July 1944 to May 1945* (zonder plaats 2004).

[redacted] *Ooggetuigen van de bevrijding: de laatste oorlogsweken in de Kempen* (Eindhoven 1995).

[redacted] *De oorlog in Brabant: Ontdek de belangrijkste gebeurtenissen van bezetting tot bevrijding* (Maastricht 2021).

[redacted] *De bevrijding van Nederland 1944-1945 : Oorlog op de flank* ('s-Gravenhage 1995).

[redacted] *Brabant bevrijd: Mens en oorlog, najaar 1944 – voorjaar 1945* (Soesterberg 2019).

L[redacted] (red.), *En ineens was het oorlog: mei 1940 in beeld* (Zwolle 2025).

[redacted] *De luchtverdediging in de meidagen 1940* 2 delen (Den Haag 1970).

[redacted] Ghonem-Woets en F.J.M. Houben, *Oorlog onderweg: Brabant in de Tweede Wereldoorlog* (Tilburg 1994).

[redacted] *De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II;* Hoofddeel III. *Nederlands verdediging tegen de Duitse aanval van 10 – 19 mei 1940; Deel 2. De krijgsverrichtingen in de buitenprovinciën (zonder Zeeland); Onderdeel B. De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant* (Den Haag 1955).

[redacted] *Tussen vrijheid en vrede: het bevrijde Zuiden, september '44-mei '45* (Zwolle 1994).

[redacted] *Grote Atlas van Nederland, 1930-1950: Comprehensive atlas of the Netherlands, 1930-1950* (Zierikzee 2005).

[redacted] *13 Mei 1940: Frans verkenningsvliegtuig stort neer in Oirschot* (Oirschot 2009).

Sectie Krijgsgeschiedenis van den Generalen Staf, *Beknopt overzicht van de krijgsverrichtingen der Koninklijke Landmacht 10-19 mei 1940* (Leiden 1947).

[redacted] *Vrij van explosieven. De geschiedenis van het EOCKL en zijn voorgangers, 1944-2004* (Meppel, 2004).

[redacted] *En nooit was het stil…: kroniek van een luchtoorlog* 2 delen (Den Haag 1990-1993).

Overige geraadpleegde bronnen

Archiefinstellingen

Brabants Historisch Informatie Centrum te Den Bosch

Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde te Berlijn

Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg im Breisgau

Explosieven Opruimingsdienst van het ministerie van Defensie te Rijswijk en Soesterberg

Kadaster te Zwolle

Library and Archives Canada te Ottawa

Laurier Military History Archive te Waterloo

Nationaal Archief te Den Haag

The National Archives te London

National Archives and Records Administration te College Park, Maryland

The National Collection of Aerial Photography/The Aerial Reconnaissance Archives/Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland te Edinburgh

Nederlands Instituut voor Militaire Historie te Den Haag

NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust – en Genocidestudies te Amsterdam

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven te Eindhoven

Semi-Statisch Informatiebeheer te Rijswijk

Speciale Collecties Wageningen University te Wageningen

Archieftoegangen

Brabants Historisch Informatie Centrum

127 Militair Gezag in Noord-Brabant, 1944-1946	
Inv.nr.:	**Omschrijving:**
Provinciale Militaire Commissaris in Noord-Brabant en opvolger, inventarisnrs. 1-313, 710-711 en 775	
17	Rapporten en verslagen, 1944-1945
23	Rapporten '526 (P) Civil Affairs Detachment' over de toestand in Noord-Brabant, 1944-1945
24	Verslagen, diversen, waaronder weekrapporten secties PMC, 1944-1945
34	Kaarten oorlogsschade aan woningen, boerderijen, kerken en andere gebouwen, 1945
43	Kaarten verkeerswegen en vernielde bruggen, 1932-1944
44	Kaarten water-, spoor- en verkeerswegen, bruggen en sluizen, circa 1932-1945
104	Tijdstip bevrijding gemeenten in Noord-Brabant, 1945
171	Belastingen, deviezen en oorlogsschade, 1944-1945
176	Militaire aangelegenheden, 1944-1945
185	Visakten en vissen met handgranaten, 1944-1945
211	Rapporten over in januari – maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2, 1945
214	Sectie politie, 1944-1945
215	Instructies, verordeningen, verslagen en rapporten brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
216	Opruimen mijnen, 1944-1945
218	Vijandelijke luchtlandingen, 1944-1945
219	Sectie brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
271	Wederopbouw infrastructurele werken, voornamelijk bruggen, 1944-1945
272	Wederopbouw, 1944-1945
279	Rapporten militaire commissaris Noord-Limburg, 1944-1945
280	Schade enquête commissie, 1944-1945
282	Steunverlening oorlogsslachtoffers, 1944-1945
307	Mijnen en andere explosieven, 1944-1945
313	Bureau militaire zaken, 1944-1945
Districts Militaire Commissaris in Eindhoven, inventarisnrs. 405-446 en 777-782	
411	Oorlogsbuit, 1944-1945
414	Politierapporten over toestand in bevrijde gemeenten, 1944-1945
416	Politionele aangelegenheden, 1944-1945
417	Brandweer en luchtbescherming, 1944-1945
418	Aangeven en opruimen mijnenvelden, 1944-1945
437	Herstel beschadigde spoorwegbruggen en waterwegen, 1944-1945
441	Steunverlening aan oorlogsgetroffenen, 1944-1945

1085 Commissaris van de Koningin CdK in Noord-Brabant, 1920-1969	
Inv.nr.:	**Omschrijving:**
Betrekkingen met het rijk en andere overheidsorganen	
279	Bestuursrechtelijke en bestuurskundige problemen bij invullen burgemeestersambt tijdens bevrijdingsperiode, 1944-1946
366	Verslagen van bezoeken aan pas bevrijde gemeenten, 1944-1945
367	Rapporten burgemeesters aan CdK over algemene toestand binnen hun gemeente kort na bevrijding, 1944-1945
368	Verslagen vergaderingen CdK, burgemeesters en vertegenwoordigers Militair Gezag over problemen in bevrijde gemeenten, 1944-1945
Openbare orde	
418	Verstrekken opgave aan Duitse leger van militaire versterkingen in Noord-Brabant, 1940-1941
431	Verslagen van CdK voor minister van Binnenlandse Zaken over oorlogsgebeurtenissen en toestand waarin provincie zich bevindt na bevrijding, 1944-1945
433	Koninklijke Besluiten, uitgegeven in verband met bijzondere staat van beleg, in bevrijd gebied, 1944-1945
434	Verordeningen en regels Militair Gezag gedurende bijzondere staat van beleg, 1944-1945
436	Verordeningen, besluiten en circulaires met algemene voorschriften en geldend voor bevrijd gebied, uitgevaardigd door Militair Gezag, 1944-1945
439	Staten van opgaven door gemeenten in oostelijk deel van Noord-Brabant aan Militair Gezag van genomen maatregelen, met inventarisatie heersende problemen, 1944-1945
442	Optreden binnenlandse strijdkrachten, 1944-1945
443	Opgaven aangerichte schade en plunderingen geallieerde militairen tijdens inkwartiering, 1944-1945
444	Bevrijding Noord-Brabant door geallieerden en specifieke problematiek die hiermede gepaard ging, 1944-1947
Openbare veiligheid	
660	Bescherming bevolking tegen luchtaanvallen, 1937-1941
Arbeid, sociale zorg, gezondheid en welzijn	
830	Steunverlening door gemeenten aan oorlogsslachtoffers, 1944-1945

1148 Provinciaal Bestuur Noord-Brabant, 1920-1949	
Inv.nr.:	Omschrijving:
441	Luchtbescherming waterleidingbedrijven, 1939-1940
442	Bescherming tegen luchtaanvallen op waterstaatswerken diende tot waterkering en waterlozing, 1939-1943
443	Lijsten oorlogsschade aan eigendommen provincie, gemeenten en waterschappen, 1944
447	Waterstaatsbelangen in verband met militaire maatregelen, 1944-1945
674	Circulaires over herstel schade aan dijken en waterkeringen, 1926-1946
687	Kazematten en schuttersputten in Maasdijken, 1939-1941
790	Onteigeningen voor reconstructies als gevolg van oorlogsschade provinciale weg, wegvak 8, 1940-1950
901	Oorlogsschade aan wegen, bruggen enz en overleg over schadelosstelling met Commissariaat voor Oorlogsschaden, 1940-1950
1010	Rapporten Wet op de materiële oorlogsschaden, 1948-1948
1286	Herstel schade door oorlog en bezetting aan eigendommen publiekrechtelijke en daarmede gelijkgestelde lichamen, 1946-1947

R 58 Reichssicherheitshauptamt	
Inv.nr.:	**Omschrijving:**
Feindliche Luftangriffe.- Lagemeldungen	
3578	Luftangriffe auf deutsche Städte, Mai-Dez. 1941
3580	Luftangriffe auf deutsche Städte, Dez. 1941, Jan.-Sept. 1942
3581	Luftangriffe auf deutsche Städte, März-Juli 1943

Bundesarchiv-Militärarchiv

RL 2-II Generalstab der Luftwaffe/Luftwaffenführungsstab	
Inv.nr.:	**Omschrijving:**
4 5. Abteilung (Ic; Feindaufklärung, Abwehr, geistige Betreuung)	
4.1 Lagemeldungen, Lageberichte	
205	Lageberichte Nr.246-Nr.258, 9. Mai 1940 – 21. Mai 1940
206	Lageberichte Nr.259-Nr.264, 22. Mai 1940 – 27. Mai 1940
207	Lageberichte Nr.265-Nr.270, 28. Mai 1940 – 1. Juni 1940
208	Lageberichte Nr.271-Nr.276, 3. Juni 1940 – 7. Juni 1940
209	Lageberichte Nr.277-Nr.282, 9. Juni 1940 – 13. Juni 1940
210	Lageberichte Nr.283-Nr.290, 15. Juni 1940 – 21. Juni 1940
211	Lageberichte Nr.292-Nr.298, 23. Juni 1940 – 29. Juni 1940
211a	1. Juli 1940 – 5. Juli 1940
212	Lageberichte Nr.305-Nr.317, 7. Juli 1940 – 19. Juli 1940
213	Lageberichte Nr.319-Nr.330, 21. Juli 1940 – 1. Aug. 1940
214	Lageberichte Nr.375-Nr.382, 15. Sept. 1940 – 22. Sept. 1940
215	Lageberichte Nr.383-Nr.391, 23. Sept. 1940 – 1. Okt. 1940
216	Lageberichte Nr.393-Nr.403, 3. Okt. 1940 – 13. Okt. 1940
217	Lageberichte Nr.404-Nr.414, 14. Okt. 1940 – 24. Okt. 1940
218	Lageberichte Nr.415-Nr.425, 25. Okt. 1940 – 4. Nov. 1940
219	Lageberichte Nr.426-Nr.434, 5. Nov. 1940 – 13. Nov. 1940
220	Luftlageberichte Nr.435-Nr.440, 14. Nov. 1940 – 19. Nov. 1940
221	Luftlageberichte Nr.441-Nr.447, 20. Nov. 1940 – 26. Nov. 1940
222	Luftlageberichte Nr.448-Nr.454, 27. Nov. 1940 – 3. Dez. 1940
223	Luftlageberichte Nr.455-Nr.463, 4. Dez. 1940 – 12. Dez. 1940
224	Luftlageberichte Nr.464-Nr.471, 13. Dez. 1940 – 21. Dez. 1940
225	Luftlageberichte Nr.472-Nr.479, 22. Dez. 1940 – 31. Dez. 1940
226	Luftlageberichte Nr.480-Nr.488, 1. Jan. 1941 – 9. Jan. 1941
227	Luftlageberichte Nr.489-Nr.497, 10. Jan. 1941 – 18. Jan. 1941
228	Luftlageberichte Nr.498-Nr.510, 19. Jan. 1941 – 31. Jan. 1941
229	Luftlageberichte Nr.511-Nr.519, 1. Feb. 1941 – 9. Feb. 1941
230	Luftlageberichte Nr.520-Nr.528, 10. Feb. 1941 – 18. Feb. 1941
231	Luftlageberichte Nr.529-Nr.538, 19. Feb. 1941 – 28. Feb. 1941
232	Luftlageberichte Nr.539-Nr.546, 1. März 1941 – 8. März 1941
233	Luftlageberichte Nr.547-Nr.554, 9. März 1941 – 16. März 1941
234	Luftlageberichte Nr.555-Nr.559, 17. März 1941 – 21 März 1941
235	Luftlageberichte Nr.560-Nr.562, 22. März 1941 – 24. März 1941
236	Luftlageberichte Nr.563-Nr.569, 25. März 1941 – 31. März 1941
237	Luftlageberichte Nr.570-Nr.575, 1. Apr. 1941 – 6. Apr. 1941
238	Luftlageberichte Nr. 577-Nr. 583, 8. Apr 1941 – 14. Apr. 1941
239	Luftlageberichte Nr.584-Nr.591, 15. Apr. 1941 – 22 Apr. 1941
240	Luftlageberichte Nr.592 – Nr.599, 23. Apr. 1941 – 30. Apr. 1941
241	Luftlageberichte Nr.600 – Nr.605, 1. Mai 1941 – 6. Mai 1941
242	Luftlageberichte Nr.606 – Nr.613, 7. Mai 1941 – 14. Mai 1941
243	Luftlageberichte Nr.614 – Nr.625, 15. Mai 1941 – 26. Mai 1941
244	Luftlageberichte Nr.626 – Nr.637, 27. Mai 1941 – 7.Juni 1941
245	Luftlageberichte Nr.638 – Nr.645, 8. Juni 1941 – 15. Juni 1941
246	Luftlageberichte Nr.646 – Nr.655, 16. Juni 1941 – 25. Juni 1941

247	Luftlageberichte Nr.656 – Nr.660, 26. Juni 1941 – 30. Juni 1941
248	Luftlageberichte Nr.661 – Nr.666, 1. Juli 1941 – 6. Juli 1941
249	Luftlageberichte Nr.667 – Nr.672, 7. Juli 1941 – 12. Juli 1941
250	Luftlageberichte Nr.673 – Nr.678, 13. Juli 1941 – 18. Juli 1941
251	Luftlageberichte Nr.679 – Nr.684, 19. Juli 1941 – 24. Juli 1941
252	Luftlageberichte Nr.685 – Nr.691, 25. Juli 1941 – 31. Juli 1941
253	Luftlageberichte Nr.692 – Nr.700, 1. Aug. 1941 – 9. Aug. 1941
254	Luftlageberichte Nr.701 – Nr.707, 10 .Aug. 1941 – 16. Aug. 1941
255	Luftlageberichte Nr. 708 – Nr.713, 17. Aug. 1941 – 22. Aug. 1941
256	Luftlageberichte Nr.714 – Nr.719, 23. Aug. 1941 – 28. Aug. 1941
257	Luftlageberichte Nr.720 – Nr.725, 29. Aug. 1941 – 3.Sept. 1941
258	Luftlageberichte Nr.726 – Nr.730, 4. Sept. 1941 – 8.Sept. 1941
259	Luftlageberichte Nr.731 – Nr.736, 9. Sept. 1941 – 14. Sept. 1941
260	Luftlageberichte Nr.737 – Nr.742, 15. Sept. 1941 – 20. Sept. 1941
261	Luftlageberichte Nr. 743 – Nr.748, 21. Sept. 1941 – 26. Sept. 1941
262	Luftlageberichte Nr.749 – Nr.754, 27. Sept. 1941 – 2. Okt. 1941
263	Luftlageberichte Nr.755 – Nr.760, 3. Okt. 1941 – 9. Okt. 1941
264	Luftlageberichte Nr.761 – Nr.765, 10 .Okt. 1941 – 14. Okt. 1941
265	Luftlageberichte Nr.766 – Nr.769, 15. Okt. 1941 – 18. Okt. 1941
266	Luftlageberichte Nr.770 – Nr.774, 19. Okt. 1941 – 23. Okt. 1941
267	Luftlageberichte Nr.775 – Nr.778, 24. Okt. 1941 – 28. Okt. 1941
268	Luftlageberichte Nr.779 – Nr.785, 28. Okt. 1941 – 3. Nov. 1941
269	Luftlageberichte Nr.786 – Nr.791, 4. Nov. 1941 – 9. Nov. 1941
1025	Lageberichte Nr.331-Nr.340, 2.- 11. Aug. 1940
1026	Lageberichte Nr.341-Nr.345, 12.- 16. Aug. 1940
1557	Lagebericht Nr. 269, 1. Juni 1940

Imperial War Museum

Geen relevante archiefstukken aangetroffen.

Nationaal Archief

2.04.53.15 Archief van de Inspectie Bescherming Bevolking luchtaanvallen, 1937-1946		
Inv.nr.:	Omschrijving:	
19-47	Ingekomen en minuten van uitgegane brieven van en aan diverse overheidsinstellingen 1940 - 1941	
	37	Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Brabant, nrs. 17.32.1 – 17.32.11
69-79	Meldingen en proces-verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten, 1940-1941	
	78	Noord-Brabant

2.04.110 Archief Korps Hulpverleningsdienst van het Ministerie Binnenlandse Zaken 1945-1974	
Inv.nr.:	Omschrijving:
20	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. Zonder datum
21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1945-1947
22	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1957-1959
27	Register met krantenknipsels inzake ongevallen met oorlogstuig. 1965-1970
28	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst. 1947-1970
49	Stukken betreffende onderzoeken naar explosieven die in handen van burgers zijn gekomen, 1947-1960

2.13.25 Archief van het Militair Gezag, (1939) 1943-1946 (1956)	
Inv.nr.:	Omschrijving:
2 Secties van de staf Militair Gezag	
2.04 Sectie IV Brandweer en Luchtbescherming	
2.04.1 niet naar onderwerp ingedeelde stukken-1944 (1945, 1948, 1950, 1954)	
1542	Rapporten en verslagen [4.04.00, 4.19.00], 1944-1945
2.04.2.3.2 Opsporing en opruiming van explosieven	
1567	Stukken betreffende de opsporing en ruiming van mijnen en andere explosieven [4.75.00], 1944-1945
1568	Rapporten van de Censuurdienst van de Sectie PTT inzake brieven waarin melding gemaakt wordt van bombardementen, afschriften [4.06.00], 1944-1945
2.09 Sectie IX Openbare Werken	
2.09.2 Naar onderwerp ingedeelde stukken	
2.09.2.3 Taakuitvoering	
2.09.2.3.1 Algemeen	
2808	Rapporten over militaire werken, vernielingen en inundaties in het nog niet bevrijde deel van Nederland, 1944-1945
2809	Stukken betreffende de organisatie van de mijnopruimingsdienst en het opsporen en ruimen van mijnen die de uitvoering van bepaalde openbare werken verhinderen [IVf], 1945

2.13.71 Archieven van het Ministerie van Defensie te Londen [1940-1941]; Ministerie van Oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van Oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)	
Inv.nr.:	Omschrijving:
1. Het Ministerie van Defensie te Londen, vanaf 21 augustus 1941, Ministerie van oorlog te Londen, voortgezet vanaf 20 juni 1945 tot 25 april 1947 als bureau Londen Departement van oorlog en de afwikkeling en de daarbij gedeponeerde archieven, 1940-1949	
1.1. Het archief van het ministerie van Defensie te Londen, vanaf 21 augustus 1941 Ministerie van Oorlog te Londen, tot 20 juni 1945	
1.1.3 Buiten Verbaal Gehouden of Geraakte Stukken	
1.1.3.2 Niet Serieel	
1.1.3.2.1 Kabinet	
368	Stukken betreffende luchtbombardementen in Nederland. 1941, 1944-1945
2. Archieven gevormd onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Defensie/Oorlog te Londen vallende instanties en de afwikkeling daarvan	
2.15 Het archief van het Bureau Voorbereiding Terugkeer, voortgezet als Bureau Militaire Voorbereiding Terugkeer, met daarin opgenomen het archief van de Marine Inlichtingendienst, voortgezet als Militaire Inlichtingendienst, voortgezet als Marine Inlichtingendienst (1940-1941) 1942-1944 (1945, 1948, 1950, 1954)	
576-577	Stukken betreffende luchtaanvallen op en inundaties van Nederland, 1940-1945
	576 1940-1943
	577 1944-1945
2.15 Het archief van het Bureau Voorbereiding Terugkeer, voortgezet als Bureau Militaire Voorbereiding Terugkeer, met daarin opgenomen het archief van de Marine Inlichtingendienst, voortgezet als Militaire Inlichtingendienst, voortgezet als Marine Inlichtingendienst (1940-1941) 1942-1944 (1945, 1948, 1950, 1954)	
1788-2107	Rapporten betreffende verdedigingsstelsels Nederland, 1941-1945
	2065 Provincie Noord-Brabant. 1942-1945

2.13.167 Archief van het 2e Geniecommandant, Bureau Registratie Verdedigingswerken van het Ministerie van Defensie (zgn. 'Bunkerarchief'), (1923) 1946-1987 (1992)	
Inv.nr.:	Omschrijving:
272-284	Blokkaarten van werken, 1951
	Geen relevante archiefstukken aangetroffen
285-296	Overzichtskaarten
	Geen relevante archiefstukken aangetroffen

2.13.210 Ministerie van Defensie: Commissie van Proefneming	
Inv.nr.:	Omschrijving:
23	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn, 1940

The National Archives

AIR 37 Air Ministry: Allied Expeditionary Air Force, later Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (Air), and 2nd Tactical Air Force: Registered Files and Reports	
Inv.nr.:	Omschrijving:
714	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: July.- August 1944
715	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Sept.- Oct. 1944
716	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Nov.- Dec. 1944
717	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Jan.- Feb. 1945
718	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Mar.- May 1945

WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West Europe (British Element): War Diaries, Second World War	
Inv.nr.:	Omschrijving:
466	15th (Scottish) Infantry Division H.Q. Oct. 1944
474	15th (Scottish) Recce. Regiment, Jan.-Dec. 1944
530	A/Q Branch Headquarters 51st Highland Division Oct. 1944
531	HQ RA 51 Division Oct. 1944
565	53rd (Welsh) Recce. Regiment, Jan.-Dec. 1944
646	44 Infantry Brigade H.Q. Jan.-Dec. 1944
648	46th (Highland) Infantry Brigade H.Q. Jan.-Dec. 1944
655	71st Infantry Brigade H.Q. Jan.-Sept. 1944
678	153rd Infantry Brigade H.Q. Jan.-Dec. 1944
680	154th Infantry Brigade H.Q. Jan-Dec. 1944
923	71st Anti-Tank Regiment, Jan.-Dec. 1944
928	97th Anti-Tank Regiment, Jan.-Nov. 1944
979	81st Field Regiment (Royal Artillery), Jan-Dec. 1944
980	83rd Field Regiment (Royal Artillery), Jan.-Dec. 1944
988	126th (Highland) Field Regiment (Royal Artillery), Jan.-Dec. 1944
989	127th (Higland) Field Regiment (Royal Artillery), Jan.-May. Aug.-Dec. 1944
991	128th (Highland) Field Regiment (Royal Artillery), Oct-Dec. 1944
992	131st (Lowland) Field Regiment (Royal Artillery), Jan.-Dec. 1944
1003	190th Field Regiment (Royal Artillery), Jan.-Dec. 1944
1134	119th Light Anti-Aircraft Regiment (Royal Artillery), Jan.-Dec. 1944
1265	1st Black Watch (Royal Highland Regiment), Jan.-Dec. 1944
1266	5th Black Watch (Royal Highland Regiment), Jan.-Dec. 1944
1267	7th Black Watch (Royal Highland Regiment), Jan.-Dec. 1944
1275	9th Cameronians (Scottish Rifles), Jan.-Dec. 1944
1297	2nd Glasgow Highlanders (Highland Light Infantry (City of Glasgow Regiment)), Jan.-Dec. 1944
1300	2nd Gordon Highlanders, Jan.-Dec. 1944
1309	1st Highland Light Infantry (City of Glasgow Regiment), Jan.-Dec. 1944
1322	6th King's Own Scottish Borderers, Jan.-Dec. 1944
1330	1st East Lancashire Regiment, Jan.-Dec. 1944
1346	1/7th Middlesex Regiment (Duke of Cambridge's Own), Oct.-Dec. 1944
1356	1st Oxfordshire and Buckinghamshire Light Infantry, Jan.-Dec. 1944
1362	8th Royal Scots (Royal Regiment), Jan.-Dec. 1944
1364	6th Royal Scots Fusiliers, Jan.-Dec. 1944
1371	7th Seaforth Highlanders (Ross-shire Buffs, The Duke of Albany's), Jan.-Dec. 1944
1386	1/5th Welch Regiment, Jan.-Dec. 1944
1389	4th Royal Welch Fusiliers, Jan.-Dec. 1944
1392	7th Royal Welch Fusiliers, July-Sept. 1944
1393	7th Royal Welch Fusiliers, Oct.-Dec. 1944

Nederlands Instituut voor Militaire Historie

409 Gevechtsverslagen- en rapporten mei 1940	
Inv.nr.:	Omschrijving:
Geen relevante archiefstukken aangetroffen	

420 Burgemeestersverklaringen	
Inv.nr.:	Omschrijving:
3.1 Burgemeestersverklaringen	
1-24 Burgemeestersverklaringen betreffende de aankomst van Duitse (en later) geallieerde eenheden, opgaves van de onderdelen en commandanten, gedenktekens, monumenten en (veld)graven	
15	Obbicht-Papenhoven t/m Ovezande
25-51 Burgemeestersverklaringen betreffende (o.a.) de bevrijdingsdatum, verzetsdaden, verzetslieden en gesneuvelden bij verzetsdaden	
39	Obbicht en Papenhoven t/m Ovezande

575 Duitse verdedigingswerken en inundaties van Nederlands Grondgebied in de oorlog / Rapporten van militaire aard vanuit bezet Nederland aan Bureau Inlichtingen Londen	
Inv.nr.:	Omschrijving:
Geen relevante archiefstukken aangetroffen	

NIOD Instituut voor Oorlogs- Holocaust- en Genocidestudies

077 Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- Und Polizeiführer Nord-West), (1938) 1940-1945	
Inv.nr.:	Omschrijving:
1328	Dagberichten van de *Befehlshaber der Ordnungspolizei* Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941
1759	Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen, 1943

216k Departement van Justitie, (1935) 1940-1945 (1950)		
Inv.nr.:	Omschrijving:	
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzak het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en de vondst van niet-ontplofte explosieven, 23 juni 1943 – 28 april 1944.	
181-185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten, 1943-1944	
	181	Aalsmeer-Apeldoorn, 27 juli 1943 – 15 mei 1944
	182	Arcen-Arnhem, 19 november 1943 – 13 mei 1944
	183	Baarn-Burgh, 2 augustus 1943 – 12 mei 1944
	184	Capelle a/d IJssel-Dwingeloo, 13 augustus 1943 – 10 mei 1944
	185	Echt-Zwolle, 11 oktober 1943 – 17 september 1944
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen.	

226b Bureau Inlichtingen – Hoofdbureau Londen 1940-1945	
Inv.nr.	Omschrijving

119	Rapporten en brieven over geallieerde bombardementen, neergestorte vliegtuigen en treinbeschietingen, 27 april 1943 – augustus 1944.
123-126	Militaire spionagerapporten en situatieschetsen betreffende Nederlandse en Duitse objecten, onder meer van de Geheime Dienst Nederland, april 1943 – april 145
123	April 1943-augustus 1944
124	27 oktober 1944-14 februari 1945
125	15 februari-16 april 1945
126	z.d.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

10655 Gemeentebestuur Oirschot, 1932-1969	
Inv.nr.:	Omschrijving:
2	Wederopbouw. 1944-1954
21	Handhaving openbare orde tijdens de bezetting. 1940-1944
54	Begraven van gesneuvelde militairen; opgraven Amerikaans jachtvliegtuig; onderhoud militaire graven. 1940-1959
55	Proclamaties van de bevrijding van de Duitse bezetting en verstrekken van informatie door de burgemeester aan hoger gezag over de algemene toestand in de gemeente na de bevrijding. 1944-1945
226	Regeling voor directe sociale hulpverlening bij bominslag. 1942
229	Politie. Maandrapporten, verrichte activiteiten en beschikbare middelen. 1942-1944
277	Oorlogsschade aan bouwwerken en daaruit voortkomende woningnood. Opgave. 1945-1946
375	Luchtaanvallen en bominslagen. Circulaires en meldingen. 1931-1945
379	Raadhuis. Herstellen van oorlogsschade. 1946-1953
522	Politie. Jaaropgaven aan het Centraal Bureau voor de Statistiek inzake Hoofdstuk VI Politie, opgemaakte processen-verbaal. 1940-1942
737	Wijk A. Overzicht van de verandering van wijknummer- in straatnaamadressen, per 1 december 1952. 1952
738	Wijken B-F. Overzicht van de verandering van wijknummer- in straatnaamadressen, per 1 april 1961. 1961
739	Plattegrond met straatnamen, 1961

11304 Gemeentebestuur Oirschot, (1932) 1980-1996	
Inv.nr.:	Omschrijving:
818	Explosieven. Onderzoek naar aanwezigheid van explosieven, omgeving Spoordonkseweg/Gijzelaar. 1982-1994

Semi-Statisch Informatiebeheer Defensie

Archief Mijn- en Munitieopruimingsdienst (M.M.O.D.)	
Inv.nr.:	Omschrijving:
Doos 33	Explosierapporten
Doos 43	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 43 A t/m B
Doos 44	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 44 B t/m E
Doos 45	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 45 E t/m G
Doos 46	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 46 G t/m H
Doos 47	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 47 H t/m K
Doos 48	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 48 K t/m L
Doos 49	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 49 M t/m N
Doos 50	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 50 N t/m O
Doos 51	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 51 P t/m S
Doos 52	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 52 S t/m U
Doos 53	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 53 V t/m W
Doos 54	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 54 W
Doos 55	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 55 W t/m Z

Luchtfoto's

Datum	Sortie nr.	Schaal (1:x)	Beeldnummer(s)	Kwaliteit	Motivatie selectie	Archief	Aantal	Beeldparen
19-04-1944	US-7PH-GP	40.000	1079-1	Redelijk	Multitemporele afdekking	TOPO	1	-
29-05-1944	106G-601	10.800	4123; 4124; 4125	Goed	Multitemporele afdekking	TOPO	3	2
26-09-1944	106G-3087	15.000	3139	Matig	Geallieerde opmars	TOPO	1	-
Totaal							5	2

Digitale bronnen

http://archieven.nl

http://www.bhic.nl/het-geheugen-van-brabant

http://delpher.nl

http://dotkadata.nl

http://echodelta.net/mbs/eng-translator.php

http://explosievenopsporing.nl

http://inspectieszw.nl

http://maps.bing.com

http://maps.google.nl

https://www.rhc-eindhoven.nl/

http://topotijdreis.nl

http://vergeltungswaffen.nl/

http://verliesregister.studiegroepluchtoorlog.nl

https://vomes.nl

Overige rapportages/documentatie

Beoordelingsrichtlijn voor het Procescertificaat “Opsporen Conventionele Explosieven (OCE)” versie 2007-02 (8 februari 2007).

[redacted]. Afbakening van verdacht gebied in Amsterdam. Onderzoek naar nieuwe, onderbouwde methodes voor de afbakening van CE-verdachte gebieden (Nijmegen juni 2017).

[redacted]Methodiek afbakening van verdacht gebied. Een beschrijving van de ‘Amsterdamse’-methode voor de afbakening van CE-verdachte gebieden (Renswoude juni 2018).

Deltares, Voorschrift Bepaling Indringingsdiepte Conventionele Explosieven Kenmerk 1210497-000-GEO-0002 (z.p. 2014).

[redacted]. Een op risico gebaseerde methode om de efficiëntie en effectiviteit van Conventionele Explosieven onderzoeken van RWS projecten te verbeteren (Delft 2013).

EOD, ‘UO nummers EODD 02-12-2020’.

[redacted] Uitgangspunten voor een redelijk en proportioneel CE beleid. Inclusief een concept besluitvormingsstroomschema (z.p. augustus 2016).

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Jaarplan 2015 (Den Haag 2014).

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Sectorrapportage Grond-, Weg- en Waterbouw 2014 (z.p. juli 2015).

Operational Research Section (M.A.A.F.) report No. N. 14, The Bombing accuracy of M.A.T.A.F. fighter-bomber aircraft on rail lines and rail bridges (22nd august 1944).

Raad voor de financiële verhoudingen, Herziening bommenregeling gemeentefonds kenmerk 2015-0000363666 (26 juni 2015).

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden Jaargang 2019, nr. 471, Besluit 28 november 2019

Staatscourant Nr. 58198, 13 november 2020, Bekendmaking van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 3 november 2020, 2019-0000170973, houdende

Publicatie van het Certificatieschema voor het Opsporen van Ontplofbare oorlogsresten.

Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES), 'Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontplofbare oorlogsresten', kenmerk CS-VROO-01, versie 24-01, status definitief, goedkeuringsdatum 1 maart 2024.

Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES), certificatieschema voor het opsporen van Ontplofbare oorlogsresten dat is vastgesteld door de stichting veilig omgaan met Explosieve stoffen als bedoeld in artikel 1.5a, onderdeel c, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES), 'Nadere bepalingen voor het uitvoeren van Vooronderzoek en Risicoanalyse behorende bij het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten', kenmerk CS-VROO-02, versie 24-01, status definitief, goedkeuringsdatum 1 maart 2024.

TNO, Inventarisatie van WOII vliegtuigbom ontstekers in NL bodem, Rapportnummer R10074 (Rijswijk 16-10-2015) Bijlage 1 C/19.

Vereniging voor Explosieven Opsporing, Handreiking vooronderzoeken BRL-OCE versus WSCS-OCE. Notitie 3VEO-VOO.05667.V (Geldermalsen 16 april 2013).

Werkveld specifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE: 2012, versie 1), Staatscourant 2012 nr. 4230 (Den Haag 2012) 106-144.

Werkveld Specifiek certificatie Schema voor het Opsporen Conventionele Explosieven zoals opgenomen in bijlage XII behorend bij Artikel 4.17f van de Arbeidsomstandighedenregeling.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied (rood gearceerd). Inzet: ligging in Nederland (ster). 6
Figuur 3. Topografische situatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog ter hoogte van het onderzoeksgebied. 19
Figuur 5. Uitsnede van een kaart uit de War Diary van de 1st Brigade of the Black Watch. Deze uitsnede toont de troepenlocaties ten zuiden van het Wilhelminakanaal in september 1944 ten opzichte van het onderzoeksgebied. De troepenlocaties van de A-, B-, C- en D-Company bevinden zich direct ten westen van het onderzoeksgebied (Bron: 1st Brigade of the Black Watch October 1944, The National Archives, Londen, WO 171 War Office: Allied Expeditionary Force, North West-Europe (British Element): War Diaries, Second World War, inv. nr. 1265.) 39
Figuur 6. Uitsnede van een Defence Overprint van 23 oktober 1944 ter hoogte van het onderzoeksgebied (rode kader). Op deze uitsnede is te zien dat ten noorden van het Wilhelminakanaal een reeks van Duitse stellingen en verdedigingswerken aanwezig was. (Bron: Defence Overprint Oirschot 23-10-1944, Library and Archives Canada, Ottawa, sheet 18 S.W.) 40
Figuur 7. Uitsnede mijnenkaart uit Book 10 Zuid-Holland Noord-Brabant en Noord-Limburg, sheet 18 S.W. 41
Figuur 8. Ligging mijnenveld ten opzichte van het onderzoeksgebied. 42
Figuur 9. Overzicht van mogelijke oorzaken/scenario's voor de aanwezigheid van OO. In blauw zijn de indicaties weergegeven die mogelijk betrekking hebben op het plangebied. 54

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens. 6
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde bronnen Onderzoek Conflictperiode. 13
Tabel 3. Wijze van het raadplegen van de diverse archiefbewaarplaatsen. 14
Tabel 4. Toetsing eerder vooronderzoek, Risicoanalyse en opsporingsonderzoek Ontplofbare Oorlogsresten. 18
Tabel 5. De gehanteerde kaartvierkanten met basiscoördinaat bij het doornemen van de Daily Logs. 20
Tabel 6. Overzichtstabel oorlogshandelingen/indicaties met verwijzingen naar (de omgeving van) het onderzoeksgebied. 38
Tabel 7. Uitwerking naoorlogse ruimingen. 51
Tabel 8. Mogelijk aan te treffen ontplofbare oorlogsresten binnen de als 'verdacht' aangegeven gebieden. 56
Tabel 9. Overzicht globale inschatting diepteligging. 58

Bijlagen:

Bijlage 1. Bodembelastingkaart OO.

Bijlage 1. Bodembelastingkaart OO.

